

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.20.3.2023

Pani
Grażyna Sienicka
Prezes Sądu Rejonowego
Szczecin-Centrum

Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum
ul. Kaszubska 42
70-227 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/030 Zapewnienie sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum ¹ , ul. Kaszubska 42, 70-227 Szczecin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grażyna Sienicka Prezes Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum ² od 1 stycznia 2021 r., Robert Bury - od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań Prezesa Sądu w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienia funkcjonowania kontroli zarządczej i sprawowania nadzoru administracyjnego nad sądami, – zapewniania warunków do sprawnej realizacji zadań sądu, w tym związanych z organizacją sądów powszechnych, obsadą kadrową.
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2018 r. – 30 czerwca 2023 r. (do czasu zakończenia kontroli) ³ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontrolerzy	Anna Jończyk, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/141/2023 z 8 września 2023 r., Monika Ratowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/108/2023 z 21 czerwca 2023 r., Ewelina Czerepska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/105/2023 z 21 czerwca 2023 r.

(akta kontroli str. 1-6, 13, 2122)

---

¹ Dalej: SR.

² Dalej: Prezes SR.

³ Tj. 27 października 2023 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018-2023 Prezes SR - biorąc pod uwagę wymogi wynikające z zasady kaskadowania celów i zadań - określał cele, mierniki określające stopień realizacji celów i najważniejsze zadania w Planach działalności dla SR. Jednakże wystąpiły jednostkowe przypadki (w zakresie formułowania zadań) nieuwzględnienia indywidualnych uwarunkowań SR w Planach działalności dla SR. Ponadto Prezes SR sprawował nadzór nad realizacją Planów działalności SR (wykorzystując w tym celu narzędzia zarządzania ryzykiem) i zarządzał ryzykiem adekwatnie do przyznanych kompetencji. Prezes SR wykorzystywał uprawnienia i obowiązki w zakresie sprawowanego wewnętrznego nadzoru administracyjnego nad SR do diagnozy problemów i barier w zakresie zapewnienia sprawnego działania SR i/lub reagował na te problemy. Działania Prezesa SR dotyczące określania kierunków działań naprawczych i przypisania im odpowiednich środków zaradczych powiązane były z danymi statystycznymi obrazującymi sprawność postępowań sądowych w SR. Prezes SR reagował, stosownie do swoich kompetencji, na występujące lub identyfikowane w SR problemy organizacyjne i kadrowe. Monitorował obciążenie referatów sędziów, a w przypadku wystąpienia dysproporcji diagnozował ich przyczyny i skutki, i w oparciu o wyniki diagnozy podejmował działania zaradcze. Prezes SR posiadał wiedzę o potrzebach szkoleniowych pracowników podlegających jego zwierzchnictwu i podejmował niezbędne działania w celu umożliwienia im dostępności stosownych szkoleń. Prezes SR przedstawiał Dyrektorowi SR swoją ocenę potrzeb SR koniecznych dla zapewnienia warunków prawidłowego funkcjonowania i sprawnego wykonywania zadań przez SR, stosownie do § 32 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych⁶. W SR podejmowano działania na rzecz usprawnienia obsługi interesantów oraz budowania pozytywnego wizerunku sądownictwa i zaufania do wymiaru sprawiedliwości.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Diagnoza sprawności funkcjonowania sądów powszechnych i kierunki usprawnienia realizacji ich zadań.

Opis stanu faktycznego

1.1. W SR utworzono 12 Wydziałów⁸ (w tym dwa Wydziały Cywilne, trzy Wydziały Karne, trzy Wydziały Gospodarcze, a także po jednym Wydziale ds.: Egzekucyjnych, Rodzinnych i Nieletnich, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, gospodarczych - Krajowego Rejestru Sądowego⁹ oraz gospodarczych Rejestru Zastawów i pięć oddziałów (Kadr, Administracyjny, Gospodarczy, Finansowy, Informatyczny),

⁵ Najwyższa Izba Kontroli (dalej: NIK) formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. 2022 r. poz. 2514, dalej: Regulamin urzędowania sądów powszechnych.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Z końcem 2017 r. przeprowadzono dwie bardzo istotne dla funkcjonowania SR reformy – zniesiono II Wydział Cywilny oraz VII Wydział Karny Wykroczeniowy. W obu sytuacjach o zniesieniu Wydziałów zdecydowała konieczność zapewnienia równomiernego obciążenia pracą sędziów. W pionie cywilnym zauważalne były trudności w zachowaniu tego samego obciążenia pracą, mimo przeprowadzania zmian kadrowych. W VII Wydziale Karnym Wykroczeniowym wpływ spraw spadł do bardzo niskiego poziomu i utrzymywanie wyspecjalizowanej jednostki dla załatwiania spraw tej kategorii nie było racjonalne.

⁹ Dalej: KRS.

Archiwum Zakładowe oraz Biuro Obsługi Interesanta¹⁰, które jest współdzielone z BOI Sądu Okręgowego¹¹ w Szczecinie.

(akta kontroli str. 731, 2113, 2119-2220)

Według stanu na dzień 30 czerwca 2023 r. limit etatów sędziowskich wynosił 74 etatów, co stanowiło spadek o jeden etat w stosunku do 31 grudnia 2018 r. (w badanym okresie limit liczony według stanu na ostatni dzień roku podlegał wahaniom w przedziale od 74 do 76 etatów). Obsada średniokresowa w grupie sędziów wynosiła 53,53 według stanu na 31 grudnia 2018 r. i 56,02 na 30 czerwca 2023 r. (w badanym okresie obsada średniokresowa mieściła się w przedziale od 52,90 do 56,02¹²).

(akta kontroli str. 1847-1852)

W latach 2018-2023 (I półrocze)¹³ wpłynęło do SR ogółem 404,3 tys. spraw, załatwiono zaś 410,7 tys. (liczba spraw pozostałych z poprzednich okresów wynosiła w 2018 r. 24,5 tys., a w 2023 r. spadła do poziomu 16,2 tys.), w tym spraw rejestrowych (Krajowy Rejestr Sądowy i Rejestr Zastawów) wpłynęło 146,2 tys., a załatwiono 151,2 tys. W pozostałych kategoriach dane o ruchu spraw kształtowały się następująco:

- sprawy cywilne – liczba spraw wpływających i załatwionych wyniosła po 93,9 tys. spraw (23% zarówno wpływu, jak i załatwień ogółem), pion cywilny obciążała także pozostałość spraw niezadowolonych, która na koniec 2017 r. wynosiła 5,4 tys. spraw, której nie udało się wyeliminować (pozostałość na koniec 2022 r. wyniosła 5,5 tys. spraw),
- sprawy karne i wykroczeniowe – wpłynęło 60,8 tys. spraw, a załatwiono 61,4 tys. spraw, tj. 15% wpływu/załatwień ogółem; pion karny obciążała pozostałość spraw niezadowolonych, która na koniec 2017 r. wynosiła 2,4 tys. spraw (na koniec 2022 r. pozostałość zmniejszyła się do poziomu 2 tys. spraw),
- sprawy gospodarcze – wpłynęło 60,2 tys. spraw, a załatwiono 62,6 tys. spraw; sąd gospodarczy obciążała pozostałość spraw niezadowolonych, która na koniec 2017 r. wynosiła 3,8 tys. spraw (na koniec 2022 r. pozostałość zmniejszyła się do poziomu 1,6 tys. spraw),
- sprawy rodzinne i nieletnich – ogółem wpłynęło 23 tys. spraw (6% wpływu ogółem), a załatwiono 22,5 tys. spraw (5% załatwień ogółem); pion rodzinny i nieletnich obciążała pozostałość spraw niezadowolonych, która na koniec 2017 r. wynosiła 1,6 tys. spraw (na koniec 2022 r. pozostałość wzrosła do poziomu 1,8 tys. spraw),
- w sprawach pracy i ubezpieczeń społecznych – wpływ/załatwienie 8,9 tys. spraw (2% wpływu/ załatwień ogółem); pion pracy i ubezpieczeń społecznych obciążała pozostałość spraw niezadowolonych, która na koniec 2017 r. wynosiła 1,3 tys. spraw (na koniec 2022 r. pozostałość wzrosła do poziomu 1,4 tys. spraw),
- sprawy upadłościowe i naprawcze (w tym w ramach systemu Krajowego Rejestru Zadłużonych) – wpłynęło 6,3 tys. spraw (2% wpływu ogółu), zaś załatwiono 5,4 tys. (1% ogółu); pozostałość spraw niezadowolonych w tej kategorii, na koniec 2017 r. wynosiła 0,7 tys. spraw (na koniec 2022 r. wzrosła do poziomu 1,5 tys. spraw¹⁴).

---

¹⁰ Dalej: BOI.

¹¹ Dalej: SO.

¹² Na dzień 30 czerwca 2023 r.

¹³ Prezentowane dane o ruchu spraw w SR stanowią obliczenia NIK na podstawie danych ujętych w sprawozdaniach (MS-S1r, MS-S5r, MS-11/12r, MS-S19r, MS-S20KRS, MS-S20UN) rocznych za lata 2018-2022 i za I półrocze 2023 r.

¹⁴ W tej kategorii spraw od 1 grudnia 2021 r. rejestruje się także sprawy w ramach systemu teleinformatycznego Krajowy Rejestr Zadłużonych.

(akta kontroli str. 3118, 3146, 3193, 3219, 3243, 3260, 3276, 3297, 3317, 3345, 3396, 3423, 3450, 3467, 3484, 3505, 3525, 3554, 3606, 3635, 3662, 3680, 3696, 3717, 3737, 3768, 3824, 3856, 3886, 3907, 3941, 3962, 3982, 4013, 4069, 4101, 4131, 4153, 4186, 4207, 4227, 4259, 4428, 4314, 4345, 4365, 4395, 4449, 4615-4631)

W SR przyjęto wewnętrzne uregulowania zagadnienia w zakresie kontroli zarządczej:

- Zarządzenie nr 74/2020 Prezesa SR i Dyrektora SR z 31 grudnia 2020 r. w sprawie ustalenia Zasad i sposobu funkcjonowania kontroli zarządczej w SR¹⁵, zmienione zarządzeniem nr 14/2022 z 28 lutego 2022 r.¹⁶;
- Zarządzenie nr 5/2011 Prezesa SR i kierownika Finansowego SR z 19 lipca 2011 r. w sprawie ustalenia Regulaminu kontroli zarządczej.

(akta kontroli str. 91-110, 2244-2259)

Prezes SR w okresie 2018-2023 sporządzał roczne Plany działalności dla SR na podstawie Planów działalności dla obszaru Apelacji Szczecińskiej oraz Planów działalności dla sądów obszaru Okręgu. W Planach działalności dla SR przyjęto te same cele¹⁷ oraz mierniki określone odpowiednio w Planach dla Okręgu i Apelacji sądowej; Prezes SR nie wyznaczał dodatkowych celów i mierników. W ograniczonym zakresie widoczne są odrębności pomiędzy Planami w zakresie zadań, w szczególności:

- nieujęcie - w porównaniu do Planu działalności dla sądów obszaru Okręgu szczecińskiego na rok 2020 - w Planie działalności SR na rok 2020 zadania Zarządzanie etatyzacją i obsadą stanowisk sędziowskich, referendarskich, asesorskich, asystenckich i urzędniczych w sądach w celu zapewnienia optymalnej obsady w jednostkach (cel Poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego);
- przyjęcie w Planie działalności dla SR na lata 2022-2023 zadania Usprawnianie funkcjonujących procesów zarządzania w sądzie poprzez wdrażanie nowych rozwiązań oraz doskonalenie już istniejących (cel Zapewnienie dostępnego i otwartego na obywatela wymiaru sprawiedliwości), które nie zostało wyszczególnione w Planach działalności dla sądów obszaru Okręgu Szczecińskiego i Planach działalności obszaru Apelacji Szczecińskiej;
- przyjęcie w Planie działalności dla SR na lata 2022-2023 zadania Zapewnienie stałej aktualizacji informacji zamieszczanych na stronie internetowej sądu i zadania Działania promujące edukację prawną (cel Upowszechnienie mediacji oraz innych polubownych metod rozwiązywania sporów, jako rzeczywistej i ogólnodostępnej alternatywy dla spornych postępowań sądowych), które nie zostało ujęte w Planach działalności dla sądów obszaru Okręgu Szczecińskiego i Planach działalności obszaru Apelacji Szczecińskiej.

Prezes SR nie wyznaczał zadań własnych służących realizacji celów.

(akta kontroli str. 20-27, 2260-2322, 2722-2723, 2772-2773, 2785-2787, 4519-4520, 4646-4647, 4743)

Odnosząc się do kwestii określenia dodatkowych zadań własnych (nie kaskadowanych) Prezes SR wyjaśnił, iż SR w badanym okresie nie wskazywał w Planach działalności SR dodatkowych zadań (własnych: nie kaskadowych). (...)

---

¹⁵ Weszło w życie 1 stycznia 2021 r.

¹⁶ Weszło w życie z dniem podpisania.

¹⁷ W latach 2018-2021 - Poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego i Zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu; w latach 2022-2023 – Standaryzacja systemów organizacji pracy w wymiarze sprawiedliwości, Zapewnienie dostępnego i otwartego na obywatela wymiaru sprawiedliwości i Upowszechnianie mediacji oraz innych polubownych metod rozwiązywania sporów, jako rzeczywistej i ogólnodostępnej alternatywy dla spornych postępowań sądowych.

Zadania: Usprawnianie funkcjonujących procesów zarządzania w sądzie poprzez wdrażanie nowych rozwiązań oraz doskonalenie już istniejących oraz Zapewnienie stałej aktualizacji informacji zamieszczanych na stronie internetowej sądu; Działania promujące edukację prawną, nie są ujęte w Planie działalności dla sądów obszaru Okręgu Szczecińskiego, podobnie jak i w Planach działalności dla obszaru Apelacji Szczecińskiej i Planach działalności Ministerstwa Sprawiedliwości na lata 2022-2023, ale są przypisane (nawiązują) do Celów wymienionych w ww. dokumentach. (...) jednostka sporządzając Plan działalności za lata 2022-2023 kaskadowo przeniosła Cele wymienione w części A z ww. Planów i nie sporządziła części C, w której to części w ocenie jednostki można było wpisać dodatkowe Cele nie ujęte w Planach, do których należałoby przypisać zadania własne służące do realizacji tych Celów. Dlatego też wymienione zadania, z uwagi na to, że dotyczą Celów wskazanych w części A w Planie działalności dla sądów obszaru Okręgu Szczecińskiego, w Planie działalności dla obszaru Apelacji Szczecińskiej i Planie działalności Ministerstwa Sprawiedliwości nie zostały zakwalifikowane jako zadania własne. (...) W Planie działalności na rok 2018 dla SR, część C, w tym najważniejsze zadania służące realizacji celu określonego, jako Zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu, została przeniesiona do Planu kontrolowanej jednostki kaskadowo z Planu działalności na rok 2018 dla sądów obszaru Okręgu Szczecińskiego (...) Z uwagi na powyższe okoliczności zadanie to nie zostało zakwalifikowane, jako własne – nie kaskadowe. W Planie działalności na rok 2019 dla SR, część C, w tym najważniejsze zadania służące realizacji celu określonego, jako Zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu, nie została przeniesiona do Planu kontrolowanej jednostki kaskadowo z Planu działalności na rok 2019 dla sądów obszaru Okręgu Szczecińskiego (...), gdyż Plan ten nie przewidywał celu określonego, jako „Zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu”, wymienionego w pkt C¹⁸. Cel ten został przyjęty w SR analogicznie, jak w Planie działalności Sądu Apelacyjnego¹⁹ w Szczecinie na 2019 r. Z uwagi na powyższe okoliczności zadanie to nie zostało zakwalifikowane, jako własne – nie kaskadowe.

(akta kontroli str. 2722-2723, 4519-4520, 4646-4647, 4743)

Najważniejsze zadania służące realizacji Celów określone w Planach działalności SR na lata 2018-2023 w większości przypadków powtarzały się w kolejnych latach, wyjątek stanowiło jedno zadanie²⁰.

(akta kontroli str. 20-27)

W Planach działalności dla SR jako najważniejsze zadania wskazano m.in.: wykonywanie zewnętrznego nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądu, analizowanie sprawności postępowania w ramach wizytacji i lustracji oraz monitorowanie poziomu etatyzacji asystentów w sądach apelacji. Odnośnie ww. zadań Prezes SR wyjaśnił, iż zadania wyznaczane były kaskadowo, niezależnie od tego, czy ich realizacja, w ocenie Prezesa Sądu, zależy od czynników zewnętrznych albowiem nawet wówczas Prezes Sądu (czy Dyrektor Sądu) mają możliwość wspierania zadania, składania w jego zakresie wniosków, korzystnych w jego ocenie dla poprawy funkcjonowania jednostki.

(akta kontroli str. 20-27, 2219, 2221-2225, 2773, 2787)

---

¹⁸ Cel wymieniony był w Planie działalności na rok 2019 dla obszaru Okręgu Szczecińskiego w części A, a w Planie działalności dla SR na 2019 r. w części C.

¹⁹ Dalej: SA.

²⁰ Dodano w porównaniu z Planem działalności dla SR na rok 2018, w Planach działalności dla SR na lata 2019-2021 zadanie pn. Usprawnianie funkcjonujących procesów zarządzania w sądach poprzez wdrażanie nowych rozwiązań oraz doskonalenie już istniejących, służącego realizacji celu Poprawa sprawności funkcjonowania systemu sądownictwa powszechnego.

W ocenie NIK ww. zadania pozostawały poza zakresem uprawnień i kompetencji Prezesa SR, a ujęcie ich w Planach działalności SR wskazuje na brak należytej staranności w ich opracowywaniu, polegającej na nieuwzględnieniu indywidualnych uwarunkowań SR.

W okresie 2018-2021 zastosowano pięć jednolitych mierników określających stopień realizacji ww. Celów, tj. 1. Odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądu, w których mediacja może być zastosowana²¹; 2. Średni czas trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji (w miesiącach)²²; 3. Wskaźnik opanowania wpływu głównych kategorii spraw rozpatrywanych przez sąd I instancji²³; 4. Liczba etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego²⁴; 5. Wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem)²⁵.

Na lata 2022-2023, przy zmienionych Celach, określono w Planie działalności dla SR następujące mierniki w liczbie pięciu: 1. Liczba etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego²⁶; 2. Wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem)²⁷; 3. Wskaźnik opanowania wpływu głównych kategorii spraw rozpatrywanych przez sąd I instancji²⁸; 4. Wskaźnik sprawności postępowania sądowego (wg metodologii CEPEJ)²⁹; 5. Odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być zastosowana³⁰.

(akta kontroli str. 20-27)

Ustalana w Planach działalności SR wartość mierników nie podlegała zmianom przekraczającym próg 10% wzrostu/spadku rok do roku.

(akta kontroli str. 20-27)

Prezes SR wyjaśnił, że planowane wartości mierników ustalone były w sposób kaskadowy, określony w obowiązujących wytycznych Ministra Sprawiedliwości³¹, tj. w oparciu o wartości mierników wskazane w Planie działalności Ministerstwa Sprawiedliwości, Planie działalności dla obszaru Apelacji Szczecińskiej, Planie działalności dla Obszaru Okręgu Szczecińskiego, podobnie jak miało to miejsce przy wyborze najważniejszych zadań służących do realizacji poszczególnych celów.

Uzupełniając wyjaśnienia Prezes SR wskazał, iż: *Obowiązek kaskadowania nie dotyczy wartości mierników, które mogą być wyznaczane przez kierownika jednostki na poziomie innym aniżeli wyznaczony w przekazanym mu przez jednostkę nadrzędną Planie działalności. Każdorazowo wartość mierników była ustalana w oparciu o analizę danych z poprzedniego roku przy uwzględnieniu przewidywanych, znanych w momencie sporządzania Planu czynników i obserwowaniu tendencji oraz analizowaniu kosztów niezbędnych dla osiągnięcia wyznaczonego wskaźnika (rozumianych w szerokim znaczeniu, również w znaczeniu skutków zaangażowania ukierunkowanego na zrealizowanie wskaźnika). Preferowanym sposobem wyznaczania wartości mierników był oczywiście sposób kaskadowy, jednakże*

²¹ Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku: 2018 – 0,7%, 2019 – 0,6%, 2020-2021 – 0,5%.

²² Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku: 2018-2019 - siedem miesięcy, 2020-2021 - osiem miesięcy.

²³ Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku: 2018 – 97%, 2019 – 95%, 2020-2021 - 100%.

²⁴ Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku: 2018-2021 - 0,37.

²⁵ Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku: 2018 >90%, 2019 >92%, 2020>98%, 2021 – 100%.

²⁶ Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku 2022 i 2023 - 0,38%.

²⁷ Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku 2022 i 2023 - 97%.

²⁸ Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku 2022 i 2023 - 95%.

²⁹ Europejska Komisja na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości. Sposób obliczania: wskaźnik jest odniesieniem liczby spraw pozostających do załatwienia na następny okres statystyczny do przeciętnego dziennego załatwienia spraw ogółem w danym okresie statystycznym lub okresie działania jednostki sprawozdawczej (365 dni - rok, 182,5 – półrocze, 91,25 - I kwartał, 273,75 – III kwartał). Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku: 2022 - 100%, 2023 - 95%.

³⁰ Planowana wartość miernika do osiągnięcia na koniec roku: 2022 - 0,5%, 2023 - 1,2%.

³¹ Dalej: MS.

w przypadku, gdy analiza danych wskazywała na konieczność wyznaczenia go na niższym poziomie - praktyka ta była stosowana i nie była kwestionowana przez jednostki nadrzędne. (...) Ponadto z wyjaśnień wynikało, iż w Planie działalności SR na rok 2020 nie ujęto zadania Zarządzanie etatyzacją i obsadą stanowisk sędziowskich, referendarskich, asesorskich, asystenckich i urzędniczych w sądach w celu zapewnienia optymalnej obsady w jednostkach, ujętego w Planie działalności dla sądów obszaru okręgu szczecińskiego, co jest prawdopodobnie wynikiem omyłki popełnionej w toku opracowywania dokumentu, która nie została dostrzeżona na poziomie SR ani wytknięta przez jednostkę nadrzędną.

(akta kontroli str. 2219-2221, 2773, 2785-2787)

W latach 2018-2022 nie zostały wykonane³² w SR zaplanowane do osiągnięcia na koniec poszczególnych lat wartości mierników:

- a) odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być stosowana (2018-2019³³) - w 2018 r. wskaźnik wyniósł na koniec roku 0,3% (mniej niż zaplanowano o 0,4 punktu procentowego), a w 2019 r. osiągnął na koniec roku wartość 0,5% (mniej niż zaplanowano o 0,1 punktu procentowego). Miernik nie został wykonany z uwagi na charakter rozpoznawanych spraw nie pozwalający na kierowanie ich do mediacji w większym stopniu;
- b) średni czas trwania postępowań sądowych według wybranych kategorii spraw w I instancji (w miesiącach) (2018-2021) - w 2018 r. wskaźnik wyniósł 7,7 miesiąca (mniej niż zaplanowano o 0,7), w 2019 r. odnotowano wynik 8,6 miesiąca (mniej niż zaplanowano o 1,6), w 2020 r. - 10,1 miesiąca (mniej niż zaplanowano o 2,1), zaś w 2021 r. było to 13,77 miesiąca (mniej niż zaplanowano o 5,77). Brak realizacji wynikał z długotrwałych nieobecności sędziów, nieobsadzenia wolnych etatów orzeczniczych, delegowania kilku sędziów do orzekania w SO (2018-2021); pandemii Covid-19 (2020-2021);
- c) wskaźnik opanowania wpływu głównych kategorii spraw rozpatrywanych przez sąd I instancji (2018) - wyniósł 93,2%, mniej niż zaplanowano o 3,8 punktu procentowego. Przyczyną niezrealizowania wskaźnika były absencje orzeczników, ilość i złożoność spraw, które wpłynęły i toczyły się w SR.;
- d) liczba etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego (2018-2020) – wskaźnik wyniósł w 2018 i 2019 r. 0,33 (mniej niż zaplanowano o 0,04), zaś w 2020 r. odnotowano 0,34 (mniej niż zaplanowano o 0,03). Bezpośredni wpływ na wartość miernika miał wzrost limitu w grupie orzeczniczej w ciągu roku, przy niewspółmiernym wzroście liczby etatów asystenckich.;
- e) wskaźnik sprawności postępowania sądowego (wg metodologii CEPEJ) (2022) - wyniósł na koniec roku 81,4, mniej niż zaplanowano o 18,6. wskutek długotrwałych nieobecności sędziów, delegowania kilkorga sędziów do orzekania w SO. Nie było możliwe skrócenie czasu trwania postępowania sądowego z powodu niedoboru referendarzy i braku możliwości dokonania przesunięć etatów referendarskich wewnątrz jednostki (m.in. w związku z poziomem absencji referendarzy, wpływającej na obsadę średniookresową oraz z uwagi na delegowanie referendarza do pracy w Ministerstwie Sprawiedliwości).

(akta kontroli str. 28-40, 4526-4531, 5074)

³² Dane dot. niezrealizowanych mierników oraz przyczyn braku osiągnięcia zaplanowanej wartości ze Sprawozdań z wykonania Planów działalności dla SR na lata 2018-2022.

³³ Z części D Sprawozdania z wykonania Planu działalności dla SR na rok 2021 wynikało, iż również w 2021 r. nie zrealizowano miernika - zanotowano na koniec roku wynik 0,41%, mniej niż zaplanowano o 0,09 punktu procentowego. Wyjaśnienia Prezesa SR w tym zakresie w dalszej części wystąpienia.

Odnosnie zapisów części D Sprawozdania z wykonania Planu działalności dla SR na rok 2021 w zakresie nieosiągnięcia na koniec roku wartości miernika Odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być stosowana Prezes SR wyjaśnił: *Wprowadzie w Sprawozdaniu z wykonania Planu działalności za 2021 r. wskazano osiągnięcie wartości na koniec roku na poziomie 0,41%, jednakże należy uznać je za błędne. Z uwagi na brak w ówczesnym czasie danych ministerialnych, będących podstawą wyliczeń w tym zakresie, wskaźnik wyliczono na potrzeby Sprawozdania, w oparciu o dane statystyczne, na poziomie 0,4%. Dane ministerialne przekazane (...) w późniejszym czasie (po upływie terminu do sporządzenia Sprawozdania) wskazują, że wskaźnik mediacji za 2021 r. dla SR wyniósł 1,4%, czyli miernik został zrealizowany, gdyż zaplanowano go na poziomie 0,5%. W raportach kwartalnych, sporządzonych w 2021 r. za I, II i III kwartał 2021 r. każdorazowo wskaźnik był osiągnięty – w I kwartale wyniósł 0,9%, w II kwartale 1,2% i w III kwartale 1,4% (w IV kwartale sądy zwolniono z obowiązku składania raportu). Aktualnie nie jesteśmy w stanie odtworzyć sposobu wyliczenia wskaźnika w sprawozdaniu rocznym, wykazanym na poziomie 0,41%, jednakże przekazane (...) dane ministerialne pozwalają stwierdzić, że wskaźnik został osiągnięty.*

(akta kontroli str. 5074)

Szczegółowemu badaniu poddano realizację pięciu zadań³⁴ zdefiniowanych w Planach działalności dla SR:

1. *Promocja alternatywnych metod rozwiązywania sporów* (miernik Odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być zastosowana) – objęte badaniem działania realizowane w 2018 r. skierowane były zarówno wobec sędziów, jak i stron/uczestników postępowań, i obejmowały w szczególności informowanie o dostępnej mediacji i mediatorach (w tym zamieszczanie informacji w siedzibie sądu i na jego stronie internetowej), organizowanie dyżurów mediatorów. Kontrola stopnia stosowania postępowań mediacyjnych było przedmiotem wewnętrznego nadzoru administracyjnego, zgodnie z kierunkami tego nadzoru określonymi przez prezesa sądu apelacyjnego.

W 2018 r. największą liczbę spraw, w których strony skierowano do mediacji³⁵ postanowieniem sądu³⁶ w sprawach gospodarczych (30 przypadków), zaś umorzenie postępowanie wskutek zawarcia ugody nastąpiło w ośmiu przypadkach (dla porównania umorzenie postępowań w wyniku ugody zawartej przed sądem wystąpiło w 149 przypadkach); nie wystąpiły przypadki wnioskowania o zatwierdzenie ugody zawartej w mediacji pozasądowej).

Prezes SR wyjaśnił, iż: *Pomimo zachęcania uczestników postępowań przez sędziów referentów do korzystania z pomocy mediatorów, promowania działalności mediatorów (...) strony rzadko wyrażają wolę skorzystania z mediacji, zaś w razie pozytywnego zapatrywania się na zakończenie sporu ugoda preferują zawarcie ugody sądowej.* Wyjaśnienia te znajdują potwierdzenie w ryzykach przypisanych przez SR do celu, którego realizacji służyło badane zadanie.

2. *Zapewnienie stałej aktualizacji informacji zamieszczanych na stronie internetowej Sądu* (miernik Odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądów, w których mediacja może być zastosowana, analizie poddano rok 2018), realizowano poprzez zamieszczenie na

³⁴ Dobór uwzględniał w pierwszej kolejności zadania przypisane w poszczególnych latach do mierników, które nie zostały zrealizowane.

³⁵ Dane ze Sprawozdań MS-S za 2018 r. dot. postępowań mediacyjnych.

³⁶ Art. 183 z indeksem 8 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 ze zm.); dalej: kpc.

stronie internetowej SR zakładki *Mediacje*³⁷ odsyłającej do strony internetowej SO i zamieszczonych tam informacji³⁸. Mimo zrealizowanego zadania, wartość miernika nie została osiągnięta. Wskaźnik wyniósł mniej niż zaplanowano o 0,4 punktu procentowego.

3. *Kontrola w ramach rozpatrywanych skarg*³⁹ (miernik średni czas trwania postępowań sądowych w miesiącach według wybranych kategorii spraw w I instancji, analizie poddano rok 2019) – w ramach realizacji zadania Prezes podejmował czynności nadzorcze. Liczba składanych w latach 2018-2022 skarg⁴⁰ na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki kształtowała się następująco: 2018 – 69 (osiem uwzględniono), 2019 – 84 (cztery uwzględniono), 2020 – 75 (dziesięć uwzględniono), 2021 – 46 (trzy uwzględniono), 2022 – 37 (sześć uwzględniono). Wnoszone skargi dotyczące działalności SR: 2018 – 76 (13 uwzględniono), 2019 – 62 (15 uwzględniono), 2020 – 46 (17 uwzględniono), 2021 – 42 (sześć uwzględniono), 2022 – 53 (trzy uwzględniono). Nie odnotowano stałej tendencji wzrostowej. Od 2019 r. występowała stała tendencja spadkowa w liczbie kierowanych skarg na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, a w skargach na działalność SR taka tendencja występowała do 2021 r. (wzrostowi liczby takich skarg w 2022 r. towarzyszył spadek liczby skarg uwzględnionych – najniższa liczba w badanym okresie).

Nieprawidłowości stwierdzone w wyniku rozpatrzenia skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, dotyczyły⁴¹: bezczynności w zakresie doręczania odpisu postanowienia o zawieszeniu postępowania i rozpoznania wniosku o zabezpieczenie roszczenia (sprawa została objęta nadzorem administracyjnym, z obowiązkiem składania, co trzy miesiące, sprawozdań z dokonywanych czynności); przewlekłego podejmowania czynności przez sędziego komisarza, m.in. półtoraroczny okres bezczynności w rozpoznawaniu zarzutów od planu podziału i brak czynności nadzoru wobec syndyka masy upadłości w zakresie sporządzania planów podziału (w rezultacie czynności nadzorczych: rozpoznano zarzuty do oddzielnego planu podziału, sprawę objęto nadzorem i wystąpiono z wnioskiem do Prezesa SO o zainicjowanie postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego komisarza); przewlekłego procedowania SR nad wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności, do czego przyczyniło się także długotrwałe nieudzielanie informacji przez Wydział Upadłościowy (wynik czynności nadzorczych: wydanie tytułu wykonawczego, podjęcie czynności organizacyjnych w Wydziale Upadłościowym zmierzających do bieżącego udzielania informacji o stanie spraw i do wydawania odpisów dokumentów z akt); przewlekłego rozpoznawania wniosku o uzupełnienie wyroku (wynik czynności nadzorczych: rozpoznanie wniosku o uzupełnienie wyroku).

³⁷ Według stanu przeprowadzenia badania tj. 10 października 2023 r.

³⁸ Informacji dotyczących mediacji na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości, informacji dotyczących mediacji na facebooku oraz filmiku promującego mediację jako sposób na rozwiązywanie sporu wśród aktualnych i potencjalnych stron postępowań sądowych. Na stronie SO (do której odsyłał SR) zamieszczono też informacje odnośnie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych, cywilnych i nieletnich, wskazujące m.in. czym jest mediacja, jakie są jej korzyści, w jaki sposób sprawa może trafić do mediacji, kto decyduje o wyborze mediatora, jak długo może trwać mediacja, jak przebiega, w jaki sposób może się zakończyć, jakie skutki wywołuje ugoda mediacyjna, ile kosztuje mediacja. Opublikowano również: listę mediatorów, wzór wniosku o przeprowadzenie mediacji, dane kontaktowe koordynatora ds. mediacji w okręgu SO wraz z informacją o możliwości spotkania z mediatorami po wcześniejszym umówieniu się poprzez pocztę elektroniczną lub telefonicznie za pośrednictwem Oddziału Administracyjnego SO, informacje dla kandydatów na mediatorów jak i dla mediatorów stałych.

³⁹ Zadanie określono jako Analizowanie sprawności postępowania w ramach wizytacji, lustracji oraz kontroli w ramach rozpatrywanych skarg, jednakże z uwagi na fakt, iż przeprowadzanie wizytacji/lustracji leży w gestii sądów zwierzchnich, skupiono się na analizie realizacji Zadania Kontroli w ramach rozpatrywanych skarg.

⁴⁰ Dział II Informacji rocznej za okres 2018-2022.

⁴¹ Dział II Informacji rocznej o działalności SR w roku 2019.

Nieprawidłowości stwierdzone w wyniku rozpatrzenia skargi dotyczącej działalności SR dotyczyły: zwłoki w rozpoznaniu wniosku o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzupełnienie orzeczenia; zwłoki w nadaniu sprawie biegu; oczekiwania na doręczenie przez sekretariat postanowienia o uchyleniu klauzuli wykonalności, stosownie do zarządzenia referenta; funkcjonowania sekretariatu Wydziału III Cywilnego - oczekiwania na wykonanie zarządzeń, dołączenie korespondencji i rozpoznanie wniosków; oczekiwania na dołączenie do akt potwierdzenia uiszczenia opłat; zwłoki w rozpoznaniu wniosku o udzielenie dostępu do sprawy w Portalu Informacyjnym SR; przewlekłości w podejmowaniu wszystkich czynności w sprawie; niepodejmowania czynności w związku ze złożonym oddzielnym planem podziału; niewydania odpisu wyroku na wniosek pozwanej; nierozpoznania sprzeciwu wierzyciela od odmowy uznania wierzytelności; opóźnienia w wykonywaniu zarządzeń i podejmowaniu czynności; niewydania odpisów postanowienia o umorzeniu postępowania. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości Prezes SR podejmowała adekwatne do zaistniałych sytuacji czynności nadzorcze, w tym m.in. obejmowała nadzorem administracyjnym sprawy; zobowiązywała do podjęcia czynności; żądała wyjaśnień; okresowo kontrolowano sprawność postępowania; Wydział III Cywilny został objęty programem naprawczym ukierunkowanym na przywrócenie płynności procedowania, jeszcze przed złożeniem skargi. Ponadto w części spraw po ich zbadaniu przez Prezesa SR oraz przez Przewodniczącego Wydziału, działania były podejmowane niezwłocznie, bez potrzeby podejmowania dodatkowych czynności nadzorczych.

4. Prowadzenie bieżącej analizy wyników pracy sądów oraz podejmowanie czynności nadzorczych w celu zapewnienia prawidłowego toku urzędowania sądu (miernik Średni czas trwania postępowań sądowych w miesiącach według wybranych kategorii spraw w I instancji, analizie poddano rok 2019):

Mając na uwadze przyczyny niezrealizowania miernika, analizie poddano aspekt kadrowy jako istotny dla zapewnienia właściwego toku urzędowania SR. Dane o sytuacji kadrowej w SR prezentowane były w dokumentach sprawozdawczych (w tym w Informacji rocznej; Sprawozdaniu Dyrektora SR; w formularzach sprawozdawczych z podziałem na rodzaje spraw, tj. MS-S; sprawozdaniach MS-DB1 z wykonania zatrudnienia i wynagrodzeń w jednostkach sądownictwa powszechnego). W SR funkcjonował też autorski program Kierownika Oddziału Kadr pozwalający na monitorowanie sytuacji w zakresie nakładu pracy urzędników w Wydziałach I-XII⁴². SR stawiał do dyspozycji MS zwolnione etaty asystenckie, sędziowskie, urzędnicze i pracowników obsługi. Prezes SR (w przypadku urzędników i pracowników obsługi – w porozumieniu z Dyrektorem SR) wnioskował o ich pozostawienie w strukturze, lub o przyznanie dodatkowych etatów. Szczegółowo kwestię zarządzania kadrami przedstawiono w dalszej części wystąpienia. Prezes SR monitorował też obciążenie referatów sędziów orzekających w SR. Prezes SR oddziaływał na kształt referatów sędziów korzystając m.in. z możliwości ustalania podziału czynności/zmiany podziału czynności sędziów i referendarzy sądowych. Funkcjonowała specjalizacja sędziów. Stosowano praktykę wsparcia sędziów poprzez przydzielanie asystentów. Sposób wykorzystania potencjału tej kadry pozostawiony był Przewodniczącym Wydziałów, którzy w porozumieniu z sędziami ustalali zasady współpracy sędziów z asystentami (art. 80 ust. 1 pkt 8 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych). Prezes SR dokonywał weryfikacji prawidłowości przydziału spraw do referatu sędziego w Systemie Losowego Przydziału Spraw⁴³. Od połowy marca 2019 r. zaobserwowano nieprawidłowości w losowaniu spraw tj. nierównomierne obciążenie sędziów i asesorów w Wydziale X i XI Gospodarczym. Od

⁴² Program nie został wprowadzony w Wydziałach XIII i XIV będących typowo rejestrowymi z uwagi na ich inną specyfikę pracy.

⁴³ Dalej: SLPS.

tęgo czasu przedsiębrane były czynności celem ich wyeliminowania. Wprowadzono odpowiednie parametry w systemie, przez co uzyskano rezultat większego wpływu spraw do decernatów sędziów mniej obciążonych. System wsparcia SLPS poinformował jednocześnie SR, że planowane jest wprowadzenie kolejnej wersji oprogramowania, której funkcjonalność powinna wyeliminować wadliwości dotychczasowego systemu.

5. *Realizacja zaleceń z 17 grudnia 2013 r. i 7 lutego 2014 r.⁴⁴ (DB-III-1020-2/13), w których MS wskazał Prezesom i Dyrektorom Sądów na możliwość przekształcenia zwalnianych etatów urzędników sądowych w etaty asystentów sędziów (miernik Liczba etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego, analizie poddano rok 2020):* W SR nie wnioskowano o przekształcanie zwalnianych etatów urzędników sądowych w etaty asystentów sędziów. W 2020 r. składane były wnioski o pozostawienie etatów zarówno urzędniczych, jak i asystenckich w strukturze SR (brak wniosków o przyznanie dodatkowych etatów).

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa SR: *Wnioski o przekształcenie etatów urzędniczych w etaty asystenckie nie były sporządzane, gdyż nie było do tego podstaw – przez wiele lat SR wykazywał braki w limicie urzędników, stąd wnioski o wsparcie kadrowe – czego efektem jest przekazanie do SR w 2022 roku dodatkowych 12 etatów urzędniczych. Prezes SR nie mógł jednocześnie wnioskować o wsparcie kadrowe w grupie urzędników i o przekształcenie ich (przy brakach) w etaty asystenckie.*

W 2020 r. poziom istotności ryzyka Braku możliwości osiągnięcia planowanego wskaźnika liczby etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego (Cel Poprawa sprawności funkcjonowania systemu wymiaru sprawiedliwości) nie został określony jako wysoki. Odmienne, w latach 2018-2019 (I kwartał 2018 r. - komórka organizacyjna: Prezes SR, I-III kwartał 2019 r. - komórka organizacyjna: Prezes SR), poziom istotności ryzyka był podwyższony (poziom wysoki), brak możliwości osiągnięcia planowanego wskaźnika był każdorazowo przedmiotem korespondencji z Prezesem SA, i wynikał z niedoboru etatów urzędniczych, istniejących nieobsadzonych etatów asystenckich – oczekiwania na rozpatrzenie wniosku o ich przywrócenie do SR, wynagrodzeń w grupie asystentów.

(akta kontroli str. 691-693, 794-795, 875-878, 958-962, 1064-1068, 4521, 4538, 4567-4614)

W sprawie oszacowania niezbędnych zasobów (w tym zasobów finansowych) do wdrożenia najważniejszych zadań służących realizacji celów wskazanych w Planach działalności dla SR na lata 2018-2023, a następnie podjęcia działań w celu zabezpieczenia tych zasobów, Prezes SR współpracował z Dyrektorem Sądu, zgodnie z podziałem zadań między tymi organami Sądu wynikającym z obowiązujących przepisów.

Prezes SR wyjaśnił: *W zakresie realizacji zidentyfikowanych celów oraz wykonania zadań służących ich realizacji, wskazanych w Planach działalności SR Prezes Sądu, działając w zakresie przyznanym mu kompetencji, dokonywał przede wszystkim oszacowania obsady jednostki, dbając o niezwłoczne obsadzenie wakujących etatów, zabiegając o przydzielenie jednostce zwolnionego etatu, czy przydzielenie etatów nowych.*

(akta kontroli str. 2219, 2225)

W kontrolowanym okresie w SR proces zarządzania ryzykiem był realizowany i dokumentowany poprzez:

---

⁴⁴ W piśmie wskazano, iż: Prezesi i Dyrektorzy SO i rejonowych po przeprowadzeniu szczegółowej analizy niezbędnych potrzeb sądów w zakresie wielkości zatrudnienia oraz wydatków na wynagrodzenia, według zasad określonych w ww. wytycznych, przedstawiają wspólnie zaakceptowane wnioski o przeniesienie, likwidację lub przekształcenie etatów posiadanych w swoich planach Prezesowi i Dyrektorowi SA. Wniosek o przekształcenie etatu urzędnika na etat asystenta lub etatu asystenta na urzędnika przedstawia Prezes Sądu a Dyrektor parafuje go pod względem zapewnienia w planie finansowym sądu środków na ten cel.

- opracowanie corocznej Bazy ryzyk,
- opracowanie systemu zarządzania ryzykiem,
- przeprowadzanie kwartalnej Oceny/Analizy ryzyka w systemie e-risk Portal,
- sporządzanie kwartalnych raportów z zarządzania ryzykiem w zakresie realizacji celów i zadań wskazanych w Planach działalności SR za dany rok,
- sporządzanie kwartalnych Ocen funkcjonowania procedur kontroli zarządczej (Prezes i Dyrektor SR wskazywali na ich prawidłowe⁴⁵ funkcjonowanie),
- Plan działalności SR na dany rok,
- Oświadczenie o stanie kontroli zarządczej za dany rok,
- Sprawozdanie z wykonania Planu działalności za dany rok.

(akta kontroli str. 20-90, 111-283, 1237-1240, 1337-1340, 1431-1434, 1535-1538, 1644-1646, 2226, 2229, 2323-2653, 4499-4518, 5017-5059)

Proces identyfikacji ryzyk dla poszczególnych celów i zadań miał w badanym okresie charakter ciągły. Co roku opracowywana była Baza ryzyk na dany rok. Natomiast co kwartał właściciele ryzyk w SR przeprowadzali ocenę/analizę ryzyka w systemie e-risk Portal. Sporządzany był Raport z zarządzania ryzykiem za dany kwartał według wzoru określonego w załączniku nr 1 do Komunikatu Ministra Sprawiedliwości z 25 lipca 2019 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej - sprawiedliwość⁴⁶.

(akta kontroli str. 46-78, 262-283, 2226-2230, 2323-2503)

W ramach kontroli zarządczej dokonywano aktualizacji bazy ryzyk, przykładowo w 2021 i 2022 r. uwzględniono skutki wybuchu pandemii COVID-19, w tym kadrowe (brak w obsadzie), organizacyjne (ograniczenia w prowadzeniu rozpraw), opanowanie wpływu spraw.

(akta kontroli str. 262-283, 2226-2227, 2230)

Wysoki poziom ryzyk identyfikowany był okresowo (w ujęciu kwartalnym) i dotyczył wybranych komórek organizacyjnych SR. W poszczególnych okresach 2018-2020 i 2023 zidentyfikowane ryzyka zmaterializowały się w określonych komórkach organizacyjnych dla trzech Celów wyszczególnionych w Planach działalności dla SR, w tym m.in.:

- Cel Poprawa sprawności funkcjonowania systemu wymiaru sprawiedliwości: Niedostosowanie obsady kadrowej do bieżących potrzeb sądu (komórka organizacyjna; Przewlekłość proceduralno-prawna; Brak możliwości przeprowadzenia rozprawy; Wzrost ilości spraw zaległych; Niewystarczające wsparcie organizacyjne lub administracyjne procesu orzekania; Brak możliwości osiągnięcia planowanego wskaźnika liczby etatów asystenckich przypadających na jeden etat sędziego;

- Cel Zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu: Niedostosowanie obsady kadrowej do bieżących potrzeb sądu; Wzrost ilości spraw zaległych; Brak możliwości przeprowadzenia rozprawy; Zwiększony nieoczekiwany wpływ spraw do sądu;

- Cel Zapewnienie dostępnego i otwartego na obywatela wymiaru sprawiedliwości: Brak możliwości uzyskania opinii biegłego sądowego.

(akta kontroli str. 262-283, 2226, 2229, 2231-2234, 2324-2503, 2504-2653, 5017-5059, 5067, 5072-5076)

⁴⁵ Kontrola zarządcza zapewniła: zgodność działalności z przepisami prawa oraz przepisami i procedurami wewnętrznymi; skuteczność i efektywność działania; ochronę zasobów; przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania; efektywność i skuteczność przepływu informacji. Kontrola zarządcza zapewniła realizację celów i zadań w sposób: zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy.

⁴⁶ Dz. Urz. MS z 2019 poz. 160, dalej: Wytyczne w zakresie kontroli zarządczej.

Z wyjaśnień Prezesa SR w sprawie zmian w określonym poziomie ryzyka Niedostosowanie obsady kadrowej do bieżących potrzeb sądu w latach 2018-2021, wynikało, iż zmiany poziomu tego ryzyka następowały w szczególności w związku z: identyfikowanymi na bieżąco potrzebami kadrowymi, zgłaszanymi potrzebami i zmianami kadrowymi (np. delegowanie pracowników poza SR), czasem procedowania związanego z obsadą etatów, wprowadzeniem pandemii.

(akta kontroli str. 3087-3088, 4499-4503, 4514)

W sprawie wprowadzenia wysokiego poziomu istotności w przypadku ryzyka Przewlekłość proceduralno-prawna Prezes SR wskazał, iż ma to związek z ryzykiem Niedostosowania obsady kadrowej do bieżących potrzeb sądu, w szczególności z powodu, trwającej okresowo w Wydziale Egzekucyjnym nieobecności jednego sędziego, konieczności przejęcia spraw przez dwie pozostałe sędzie, wiążącej się z tym potrzeby zapoznania się z aktami (często wielotomowymi).

W sprawie wysokiego poziomu ryzyka Zwiększony nieoczekiwany wpływ spraw do sądu (komórka organizacyjna Wydział Egzekucyjny) Prezes SR wyjaśnił, że ryzyko zostało zasygnalizowane jako wysokie z powodu: obserwowanego wzrostu poziomu wpływu spraw do Wydziału VI Egzekucyjnego w trzech pierwszych kwartałach roku 2020 w porównaniu do IV kwartału roku 2019, dostrzegalnego w kraju zwiększenia liczby wpływających do sądu skarg na czynności komornika (składanych przez fundusze sekurytyzacyjne) wywołanych treścią orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 1 grudnia 2020 r. wydanego w sprawie P 6/19, informacji w ostatnim kwartale 2020 r. o planowanym otwarciu kolejnej kancelarii komorniczej w obszarze właściwości SR, pilności spraw rozpatrywanych w Wydziale, które mają ustawowo przewidziane terminy podjęcia czynności przez sąd.

(akta kontroli str. 3087, 4499-4508)

Wyjaśniając powody wprowadzenia wysokiego poziomu istotności ryzyka Wzrostu ilości spraw zaległych Prezes SR odwołał się do wyjaśnień uzasadniających wprowadzenie wysokiego poziomu istotności ryzyka Niedostosowania obsady kadrowej do bieżących potrzeb sądu ryzyka.

(akta kontroli str. 3087-3088, 4499-4510, 4514-4515)

Ryzyka odpowiadały problemom wykazywanym w części D sprawozdania z wykonania Planów działalności. W Raportach zarządzania ryzykiem określona została reakcja na ryzyka.

(akta kontroli str. 28-78)

Z przedłożonych przez SR dokumentów wynikało, iż w okresie 2020-2022⁴⁷ przeprowadzano w SR samoocenę systemu kontroli zarządczej. W tym celu zostały skierowane prośby o wypełnienie Ankiety samooceny kontroli zarządczej do kierowników⁴⁸ oraz pracowników⁴⁹ komórek organizacyjnych. W rezultacie przeprowadzonej samooceny za 2020 r. otrzymano 187 ankiet co stanowiło 50,26%, za 2021 r. - 117 (31%), za 2022 r. - 144 (39%). Wyniki przeprowadzanych samoocen zawarto w Raportach z wynikami samooceny kontroli zarządczej.

(akta kontroli str. 2226, 2231, 2654-2721)

W sprawie wyników przeprowadzanych w okresie 2018-2019 samoocen systemu kontroli zarządczej w oparciu o § 29 ust. 3 Wytocznych w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej – sprawiedliwość, Prezes SR wyjaśnił, iż: *nie ma*

⁴⁷ Raport z samooceny kontroli zarządczej za 2023 r. sporządzony będzie do 29 lutego 2024 r.

⁴⁸ Przewodniczący, Zastępcy Przewodniczących Wydziałów, Kierownicy Sekretariatów Wydziałów i ich zastępcy, Kierownicy Oddziałów i ich zastępcy, Kierownicy BOI, Kierownik Archiwum, Kierownik Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej.

⁴⁹ Sędziowie i pracownicy Wydziałów, pracownicy Oddziałów, pracownicy Archiwum, pracownicy Kuratorskiej Służby Sądowej, pracownicy BOI, pracownicy Sekcji Aresztowej i Egzekucyjnej.

możliwości przedstawienia dokumentów źródłowych, dotyczących samooceny systemu kontroli zarządczej, dokonywanej corocznie w oparciu o § 29 ust. 3 Wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej. Samooceny były sporządzane corocznie jednakże w zakresie lat 2018 r. - 2019 r. nie udało się ustalić miejsca złożenia dokumentacji źródłowej. W kontrolowanym przedziale czasowym nastąpiła dwukrotna zmiana na stanowisku Dyrektora SR i pomimo starannych poszukiwań i podjęcia kontaktu z Dyrektorem SR urzędującym w latach 2018 r. – 2019 r. próba odnalezienia dokumentów nie powiodła się.

(akta kontroli str. 4524)

Prezes i Dyktor SR w oświadczeniach o stanie kontroli zarządczej za lata 2018-2022 wskazali, że w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza – każdorazowo brak zastrzeżeń dotyczących funkcjonowania kontroli zarządczej w roku ubiegłym.

(akta kontroli str. 79-90)

1.2. Prezes SR sprawował w okresie objętym kontrolą nadzór administracyjny nad działalnością SR (art. 9a § 1 w zw. z art. 8 pkt 2 w zw. z art. 1 § 2 i 3 ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych⁵⁰).

Działania podjęte w SR w ramach wewnętrznego nadzoru administracyjnego w celu zapewnienia właściwego toku urzędowania SR w odniesieniu do wszystkich pionów orzeczniczych⁵¹ obejmowały m.in.:

- analizowanie danych statystycznych i kontrolowanie informacji zawartych w systemie informatycznym, stanowiące podstawę dla dokonywania zmian kadrowych celem uzyskania równomiernego obciążenia pracą sędziów i referendarzy i formułowania rozwiązań organizacyjnych;
- wnioskowanie o dokonanie zmian kadrowych albo dokonywanie zmian kadrowych - wywołane bieżącą analizą sytuacji w SR;
- analizę obciążenia sędziów pracą w kontekście wpływu spraw i zaległości;
- nadzór nad terminowością sporządzania uzasadnień orzeczeń;
- nadzór nad terminowością przyznawania biegłym wynagrodzeń;
- polecenia podjęcia czynności na podstawie protokołów lustracji albo wizytacji⁵²;
- obejmowanie spraw nadzorem administracyjnym Prezesa SR w razie stwierdzenia wadliwego procedowania - w związku ze stwierdzeniem przewlekłości postępowania w poszczególnych sprawach;
- okresowe kontrole sprawności postępowań w sprawach, w których wniesiono skargi, a które nie wymagały stałego nadzoru;
- żądanie udzielenia wyjaśnień – w sprawach, w których: stwierdzono przewlekłość postępowania, wniesiono skargi administracyjne, zwrócono się z wnioskiem dotyczącym działalności sądów powszechnych w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 9 maja 2012 r. w sprawie skarg i wniosków dotyczących działalności sądów powszechnych⁵³;
- polecenia pisemne wyeliminowania uchybień albo podjęcia czynności w poszczególnych sprawach – czynności podejmowane na skutek bieżącej analizy statystycznej albo monitorowania systemu informatycznego, skarg na przewlekłość postępowania, skarg składanych w trybie administracyjnym, analizy wszystkich sprawozdań w sprawach tzw. starych;

⁵⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 217 ze zm., dalej: Pusp.

⁵¹ Informacje roczne o działalności SR za okres 2018-2022.

⁵² Przeprowadzone w SR lustracje/wizytacje: 2018 r. i 2019 r. – pięć wizytacji/lustracji, 2020 r. – jedna lustracja, 2021 r. – osiem wizytacji/lustracji, 2022 r. – sześć wizytacji/lustracji.

⁵³ Dz. U. z 2012 r. Nr 524.

- ustne polecenia sędziom wyeliminowania uchybień albo podjęcia czynności; zwrócenie uwagi w trybie art. 37 § 4 Pusp wobec stwierdzenia rażącego uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego;
- zarządzenia Prezesa SR albo pisma o charakterze organizacyjnym - w latach 2018-2022 wydano od 20 do 95 zarządzeń oraz co rocznie formułowano kilkanaście pism o charakterze ogólnym, dotyczących organizacji pracy;
- kontrolę działalności sekretariatów Wydziałów – monitorowanie terminów wykonywania zarządzeń, zasilanie kadrowe Wydziałów najdotkliwiej obciążonych zjawiskiem fluktuacji kadr, nadzorowanie programu naprawczego wdrożonego i kontynuowanego w sekretariacie Wydziału III Cywilnego mającego na celu usprawnienie pracy urzędników i poprawę wydajności; nadzorowanie funkcjonowania Sekretariatu VIII Wydziału Rodzinnego I Nieletnich;
- badanie prawidłowości przydzielania sędziom i referendarzom sądowym spraw oraz równomiernego obciążenia ich pracą na podstawie systemu informatycznego oraz w wyniku narad z Przewodniczącymi Wydziałów;
- próby zapewnienia niezbędnej powierzchni archiwalnej;
- narady w przedmiocie bieżącej sytuacji w SR, pionach orzeczniczych, kwestiach organizacyjno – technicznych, oprogramowania komputerowego, działania systemu SLPS, wprowadzanych przepisów prawa.
(akta kontroli str. 758-761, 859-861, 940-946, 1021-1025, 1139-1142, 4744)

Z ustaleń NIK wynika, że sposób prowadzenie/ewidencjonowania statystyk sądowych opierał się na bieżącym wykorzystaniu roboczych formularzy excel (w formacie określonym przez SA) i systemie repertoryjno-biurowym Sędzia 2, które następnie wykorzystuje się do kwartalnego zasilania Aplikacji Statystycznej AS SAP. Poszczególnych komórkom organizacyjnym i osobom przypisano zadania w zakresie prowadzenia i weryfikacji wprowadzanych danych. W opinii Prezesa SR przyjęte rozwiązania i wykorzystywane narzędzia informatyczne umożliwiały identyfikowanie i korygowanie błędów w danych statystycznych.

Prezes SR wyjaśnił: *Po zakończeniu okresu sprawozdawczego (kwartalnie i rocznie) sprawozdania są blokowane do edycji przez Ministerstwo Sprawiedliwości. (...) Wnioski o odblokowania Statystyki w AS SAP i wprowadzenia korekt składane są przez Przewodniczących Wydziałów do Prezesa SR a następnie do Prezesa SO w Szczecinie. Funkcje w Systemie AS SAP pozwalają na sprawdzenie poprawności sporządzanych sprawozdań jednostkowych jak i w poszczególnych pionach. Jeżeli dane wprowadzone są błędne, System pokazuje błąd w komunikacie i informuje jakiego działu dotyczy, tak więc sposób ewidencjonowania danych statystycznych i wykorzystywane do tego narzędzia informatyczne umożliwiały identyfikowanie i korygowanie błędów w danych statystycznych.*

(akta kontroli str. 2724-2726)

W badanym okresie 2018-2023 (do 30 czerwca 2023 r.) Prezes SR złożył wnioski o odblokowanie Statystyki w AS SAP i wprowadzenie korekt, w liczbie: 2018 r. – osiem wniosków, 2019 r. – pięć wniosków, 2020 r. - jeden wniosek, 2021 r. – brak wniosków, 2022 r. – cztery wnioski oraz I półrocze 2023 r. – dwa wnioski. Liczba wniosków odnoszących się do okresu sprawozdawczego: 2018 r. – 13, 2019 r. – brak, 2020 – jeden, 2021 – trzy, 2022 – trzy, 2023 – dwa. Korekty obejmowały m.in. dział 1.1.1 i 1.1.1.a MS-S6r; dział 1.1.2 MS-S1r, MS-S19r, MS-S5r; dział 1.1 MS-S6r; dział 1.2 MS-S16/18; dział 1.3 MS-S5r; dział 2.2 MS-S19r; dział 4.2 MS-S20UN, MS-S11/12r; dział 5.1 i 5.2 MS-S19r; dział 8 MS-S11/12r.

(akta kontroli str. 2217-2218, 2724, 2728-2748, 4540-4565)

Analiza danych statystycznych⁵⁴ o ruchu spraw w poszczególnych pionach orzeczniczych SR za lata 2018-2023 (I półrocze) wskazuje m.in., że:

- w sprawach cywilnych – zarówno wpływ spraw, jak i załatwień systematycznie spadał w latach 2018-2021 (wpływ: z poziomu 23,9 tys. w 2018 r. do 13,1 w 2021 r.; załatwienia: z poziomu 20,7 tys. spraw do 13,4 tys. w 2021 r.), po czym ponownie wzrósł w 2022 r. (wpływ: do poziomu 18 tys. spraw, załatwienia zaś do poziomu 17,6 tys. spraw). W latach 2018 i 2022 liczba spraw załatwionych była niższa od liczby spraw wpływających do sądu (opanowanie wpływu odpowiednio na poziomie 87% i 98%), zaś poziom pozostałości (spraw niezadowolonych na koniec roku) utrzymywał się na relatywnie stałym poziomie 5-5,5 tys. spraw, za wyjątkiem lat 2018-2019 (na koniec których pozostało niezadowolonych odpowiednio 8,6 tys. i 7,4 tys. spraw),
- w sprawach karnych i wykroczeniowych – ogółem załatwiono nieznacznie więcej spraw (61,4 tys.) niż wpłynęło w tym okresie (60,8 tys.), co stanowiło około 15% zarówno wpływu i załatwień ogółem w SR; poziom wpływu i załatwień w tej kategorii wykazywał tendencje spadkową (wzrost odnotowano w 2021 r. po czym w kolejnym roku ponownie odnotowano spadek), przy czym liczba spraw była na relatywnie stabilnym poziomie (zarówno liczba spraw wpływających, jak i załatwień w ujęciu rocznym mieściły się w przedziale od 10,3 tys. – 11,9 tys. spraw); opanowanie wpływu w tej kategorii spraw w poszczególnych latach nie spadało poniżej 100%;
- w sprawach gospodarczych – ogółem wpłynęło 60,2 tys. spraw, a załatwiono 62,6 tys. spraw (odpowiednio po około 15% wpływu/załatwień ogółem); w badanym okresie widoczna była tendencja spadkowa liczby spraw wpływających (z 13,3 tys. w 2018 r. do 7,7 tys. w 2021 r.) przerwana istotnym wzrostem w 2022 r. (11,5 tys. spraw); utrzymująca się do roku 2020 r. wysoka liczba spraw pozostałych (w przedziale 3,8 tys. - 4,4 tys.), istotnie obniżyła się od roku 2021 r. (tj. od 2,5 tys. pozostałości z 2020 r. do 1,6 tys. pozostałości z 2022 r.); jedynie w 2018 r. wystąpiła sytuacja, w której liczba spraw załatwionych była niższa od liczby spraw wpływających (opanowanie wpływu na poziomie 96%),
- w sprawach rodzinnych i nieletnich – ogółem wpłynęło 23 tys. spraw (6% ogółu), a załatwiono 22,5 tys. spraw (5% ogółu), liczba spraw wpływających w poszczególnych latach utrzymywała się na stabilnym poziomie (z nieznacznymi wahaniami, tj. w przedziale 3,7 - 4,3 tys. spraw), zaś wzrosła w 2022 r. (wzrost o 0,9 tys. do poziomu 4,8 tys.); także liczba spraw pozostałych kształtowała się na relatywnie stabilnym poziomie (w przedziale 1,5-1,8 tys. spraw); w latach 2019 i 2022 r. oraz w I połowie 2023 r.) liczba spraw załatwionych była niższa od liczby spraw wpływających (opanowanie wpływu na poziomie 96%, 96% i 90%),
- w sprawach pracy i ubezpieczeń społecznych – wpływ i załatwienie spraw ogółem kształtowało się na podobnym poziomie (po 8,9 tys. spraw, co stanowiło 2% wpływu i załatwień ogółem), wpływ spraw w poszczególnych latach kształtował się na relatywnie stałym poziomie (wpływ w przedziale od 1,5 tys. do 1,9 tys. spraw rocznie), nieznaczna tendencja spadkowa wystąpiła począwszy od 2021 r.; pion pracy i ubezpieczeń społecznych obciążała także pozostałość (sprawy niezadowolone w roku poprzednim) na poziomie 1,3 -1,6 tys. spraw. W latach 2018 i 2020 liczba spraw załatwionych była niższa od

---

⁵⁴ Prezentowane dane o ruchu spraw w SR stanowią obliczenia NIK na podstawie danych ujętych w sprawozdaniach (MS-S1r, MS-S5r, MS-11/12r, MS-S19r, MS-S20KRS, MS-S20UN) rocznych za lata 2018-2022 i za I półrocze 2023 r.

liczby spraw wpływających do sądu (opanowanie wpływu odpowiednio 95% i 87%),

- w sprawach upadłościowych i naprawczych (uwzględniających sprawy w ramach systemu Krajowego Rejestru Zadłużonych) – liczba spraw wpływających wyniosła 6,3 tys. (2% ogółu), zaś załatwienia 5,4 tys. (1% ogółu); dostrzegalne były znaczne wahania w liczbie spraw wpływających w przedziale od 0,8 do 1,6 tys. spraw (powyżej 1 tys. rocznie w latach 2020-2022) i utrzymujący się przez cały badany okres brak opanowania wpływu (na poziomie od 81 do 95%) i w ślad za tym wzrost liczby pozostałości do 2022 r. (pozostałość z roku 2021 na poziomie 1,4 tys. spraw).

NIK przeprowadziła analizę zmienności⁵⁵ danych ujętych w informacjach rocznych Prezesa SR i sprawozdaniach statystycznych sporządzanych dla poszczególnych pionów SR (sprawozdania MS-S) za lata 2017-2022 dla poszczególnych kategorii spraw i wskaźników: wskaźnik opanowania wpływu spraw (%)⁵⁶; przeciętny czas trwania postępowania (w miesiącach)⁵⁷; liczba spraw trwających powyżej 12 miesięcy⁵⁸; liczba spraw niezadowolonych w okresie powyżej 12 miesięcy⁵⁹. W rezultacie stwierdzono wystąpienie łącznie 84 istotne zmiany o co najmniej 10% rok do roku, w tym:

- 17 zmian dla wskaźnika opanowania wpływu spraw (%), z czego dziewięć wskazywało na pogorszenie wskaźnika;
- 14 – dla wskaźnika przeciętny czas trwania postępowania (w miesiącach), w tym dziesięć wskazywało na pogorszenie wskaźnika;
- 30 – dla wskaźnika liczba spraw trwających powyżej 12 miesięcy, z czego 15 świadczyło o pogorszeniu wskaźnika;
- 23 – dla wskaźnika liczba spraw niezadowolonych w okresie powyżej 12 miesięcy, z czego 13 wskazywało na pogorszenie wskaźnika.

Przykładowo spośród większych negatywnych zmian mierników można wskazać na:

- wskaźnik opanowania wpływu spraw (%): zmniejszenie w 2020 r. w porównaniu z 2019 r. wartości w kategorii spraw C (z 145,5 do 107,6, tj. o 26%); spadek wartości w 2018 r. w porównaniu z rokiem 2017 r. w kategorii spraw Ns (z 129,2 do 97,6, tj. o 24,5%); zmniejszenie wartości w 2018 r. w porównaniu z rokiem 2017 w kategorii spraw P (z 129,6 do 89,8, tj. o 30,7%); pogorszenie w 2022 r. w porównaniu z 2021 r. wartości w kategorii spraw GC (z 131,3 do 103,9, tj. o 20,9%);
- wskaźnik przeciętny czas trwania postępowania (w miesiącach): zwiększenie wartości w 2020 r. w porównaniu z rokiem 2019 w kategorii spraw C (z 15,2 do 20,4, tj. o 34,2%); wzrost wartości w 2019 r. w porównaniu z 2018 r. w kategorii spraw Ns (z 10,7 do 12,9, tj. o 20,6%); wzrost wartości w 2022 r. w porównaniu z 2021 r. w kategorii spraw P (z 13,2 do 15,9, tj. o 20,5%); zwiększenie wartości w 2020 r. w porównaniu z 2019 r. w kategorii spraw RC (z 7,6 do 10,2, tj. o 34,2%); wzrost wartości w 2020 r. w porównaniu z 2019 r. w kategorii spraw GC (z 13,6 do 17,2, tj. o 26,5%);
- wskaźnik liczba spraw trwających powyżej 12 miesięcy: wzrost wartości w 2021 r. w porównaniu z 2020 r. w kategorii spraw P (z 121 do 167, tj. o 38%); wzrost wartości w 2020 r. w porównaniu z rokiem 2019 r. w kategorii spraw RC (z 75 do 97, tj. o 29,3%) oraz w 2021 r. w porównaniu z 2020 r. (z 97 do 130, tj. o 34%); pogorszenie w roku 2021 w porównaniu z 2020 r. wartości wskaźnika o 49,6% (z 125 do 187) w kategorii spraw Nsm;

⁵⁵ Przyjmując jako kryterium zmianę na poziomie +/-10% rok do roku.

⁵⁶ W kategorii spraw: C, Ns, K, P, U, RC, Nsm, GC.

⁵⁷ W kategorii spraw: C, Ns, K, P, U, RC, Nsm, GC.

⁵⁸ W kategorii spraw: C, Ns, K, P, U, RC, Nsm, GC.

⁵⁹ W kategorii spraw: C, Ns, K, P, U, RC, Nsm, GC.

- wskaźnik liczba spraw niezakończonych w okresie powyżej 12 miesięcy: wzrost wartości w 2020 r. w porównaniu z 2019 r. o 32,8% (z 244 do 324) w kategorii spraw P; pogorszenie wartości wskaźnika o 45,9% (z 111 do 162) w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. w kategorii spraw Nsm; wzrost w 2018 r. w porównaniu do roku 2017 r. wartości w kategorii spraw GC (z 967 do 1277, tj. o 32,1%).

Największe pozytywne zmiany wskaźników odnotowano:

- wskaźnik opanowania wpływu spraw (%) zwiększył się: w kategorii spraw C o 71,2% (z 85 do 145,5) w roku 2019 w porównaniu z 2018; w kategorii spraw P o 59,7% (z 81,3 do 129,8) w roku 2021 w porównaniu z 2020; w kategorii spraw GC o 41,6% (z 91,2 do 129,1) w roku 2019 w porównaniu do 2018;
- wskaźnik przeciętny czas trwania postępowania (w miesiącach) zmniejszył się: w kategorii spraw P w roku 2018 w porównaniu z rokiem 2017 o 25,1% (z 19,5 do 14,6);
- wskaźnik liczba spraw trwających powyżej 12 miesięcy spadł: w kategorii spraw GC o 50,2% (z 1012 do 504) w roku 2022 w porównaniu z 2021 r.; w kategorii spraw P – o 50,2% (z 295 do 147) w roku 2018 w porównaniu z 2017 r.; w ww. okresie w kategorii spraw Ns – o 38,9% (z 386 do 236); w ww. okresie w kategorii spraw U – o 35,5% (z 293 do 189); w ww. okresie w kategorii spraw RC – o 34,4 (z 122 do 80);
- wskaźnik liczba spraw niezakończonych w okresie powyżej 12 miesięcy spadł: w roku 2021 w porównaniu do 2020 r. w kategorii spraw GC o 52% (z 1076 do 517); w roku 2022 w porównaniu do 2021 r. w kategorii spraw C o 28,9% (z 1209 do 859); w ww. okresie w kategorii spraw P – o 26% (z 385 do 285).

(akta kontroli str. 2804-2815)

Wyjaśniając przyczyny opisanych powyżej trendów statystycznych dotyczących wskaźnika opanowania wpływu spraw, Prezes SR wskazał:

1. W kategorii C [wzrost z 85% w 2018 r. wskaźnika opanowania wpływu spraw do 145,5% w 2019 r., pogorszenie w porównaniu do roku 2019 r. wartości tego wskaźnika w 2020 r. kiedy osiągnął 107,6%, a następnie wzrost wartości wskaźnika w 2021 r. (125,4%) i 2022 r. (124%) w porównaniu do 2020 r. (107,6%)]: *W 2019 roku sprawy przekazane z e-sądu na podstawie art. 505³³ § 1 kpc rejestrowane były w rep. Nc, w poprzednim roku w rep C. Wywarło to znaczący wpływ na ilość spraw rejestrowanych w tych repertoriach. Porównując natomiast rok 2020 do roku 2019 wskazać należy, że w dalszym ciągu poziom opanowania wpływu był na wysokim poziomie. Zmniejszeniu uległ natomiast wpływ spraw, albowiem w 2020 r. wpłynęło ogółem 12302, zaś w roku 2019 roku – 17171 spraw. Oznacza to zmniejszenie wpływu o 4869 spraw. Zmniejszeniu uległa liczba spraw pozostałych do załatwienia z 7444 w 2019 roku do 5355 (spadek o 2089). W latach 2021 i 2022 poziom opanowania wpływu był bardzo wysoki, również jak już wskazano w 2020 r. ten poziom był wysoki i nieznacznie odbiegał od poziomu w dwóch latach następnych. Różnice w tych wartościach są nieznaczne.*
2. W kategorii Ns [spadek z 129,2% (2017 r.) do 97,6% w 2018 r.]: *W 2018 r. zaobserwowano ogromny wzrost wpływu w sprawach kategorii C (wzrost o blisko 25% w stosunku do poprzedniego roku), co niewątpliwie miało wpływ na sprawność załatwienia spraw we wszystkich innych kategoriach spraw.*
3. W kategorii P [porównanie roku 2018 (89,9%) do 2017 r. (129,6%)]: *w 2018 roku wpływ spraw P na obsadę wzrósł o 13%, załatwienia jednak znacznie spadły, co skutkowało 25% blisko wzrostem zaległości w tej kategorii. Kierownictwo Sądu podjęło decyzję o konieczności wyjaśnienia tej kwestii i podjęciu działań z zakresu nadzoru administracyjnego.*

4. W kategorii GC [z poziomu 91,2% w 2018 r. do wartości znacznie przekraczających 100% w kolejnych latach (129,1% w 2019, 130% w 2020 r., 131,3% w 2021 r.) a następnie ponownego spadku w 2022 r. (103,9%)]: *W latach od 2019 r. do 2021 poziom opanowania wpływu był znacznie wyższy w porównaniu do roku 2018 r. przede wszystkim z tego faktu, że znacząco zmalał wpływ spraw w kategorii GC. W pionie gospodarczym wpływ spraw kategorii GC zmalał o blisko 30%. Mimo osłabienia pionu dwoma etatami sędziów, którzy uzyskali awans do SO, załatwienia ogółem pozostały na niezmiennym poziomie. W 2022 r. poziom opanowania wpływu zmalał w porównaniu do lat 2019 – 2021, niemniej wciąż utrzymywał się na wysokim poziomie. Fakt zmniejszenia tego wskaźnika wynikał przede wszystkim ze wzrostu wpływu spraw ogółem, a mianowicie z 7735 spraw w 2021 r. do poziomu 11491 w 2022 r.*

(akta kontroli str. 3099, 4533)

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa SR odnoszącymi się do przyczyn wydłużenia średniego czasu trwania postępowań w kategorii spraw C w 2019 r. kiedy to wzrósł z 13,5 miesiący (2018 r.) do 15,2 miesiący (2019 r.) i wykazywał tendencję zwyżkową w kolejnych latach (2020 r. i 2021 r. – 20,4 miesiący, 2022 r. – 20,9 miesiący): *Efekt znaczącego wzrostu wpływu spraw w kategorii C w 2018 r. widoczny okazał się dopiero w kolejnych latach. Zwiększenie się wpływu oddziałuje na kolejne lata.*

(akta kontroli str. 3099, 4533)

Wyjaśniając przyczyny systematycznego wzrostu wartości przeciętnego czasu trwania postępowań w kategorii spraw Ns w latach 2017-2020 (2017 r. – 9,3 miesiący, 2018 r. – 10,7 miesiący, 2019 r. – 12,9 miesiący, 2020 r. – 15,3 miesiący) i obniżenia w roku 2021 r. (13,2 miesiący) i 2022 r. (13 miesiący), Prezes SR wskazał, iż: *Efekt znaczącego wzrostu wpływu spraw w kategorii C w 2018 r. widoczny okazał się dopiero w kolejnych latach i miał również wpływ na sprawność załatwiania spraw w kategorii Ns. Okazały się również konieczne działania zaradcze Prezesa Sądu, który skierował jednego referendarza sądowego z Wydziału Gospodarczego do Wydziału Cywilnego.*

(akta kontroli str. 3099, 4533)

Odnosząc się do istotnych zmian wartości przeciętnego czasu trwania postępowania w kategorii spraw P tj. jego zmniejszenia w roku 2018 r. w porównaniu z rokiem 2017 (z 19,5 do 14,6 miesiący) oraz wzrostu w roku 2022 z porównaniu z 2021 r. (z 13,2 do 15,9 miesiący), Prezes SR wyjaśnił: *Czas trwania postępowania na poziomie 19,5 miesiący w 2017 r. był znaczący. Sytuacja ta wymagała przedsięwzięcia działań w ramach nadzoru wewnętrznego. Z kolei w 2022 r. w porównaniu do 2021 r. wydłużył się nieco przeciętny czas trwania postępowania, licząc od dnia pierwszej rejestracji do dnia zakończenia w danej instancji, niemniej poziom opanowania wpływu utrzymywał się na wysokim poziomie 125,3%.*

(akta kontroli str. 3099, 4533)

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa SR dotyczącymi przyczyn pogorszenia wskaźnika przeciętny czas trwania postępowania w kategorii spraw RC z 7,6 miesiący w 2019 r. (podobny poziom 2018 r. – 7,3) do 10,2 miesiący w 2020 r. (podobny poziom w 2021 r. - 9,9 i 2022 r. - 10,3): *w 2020 roku wpłynęło ogółem 3714 a w 2019 roku – 4288 spraw. A zatem w 2019 r. wpłynęło ogółem o 574 spraw więcej. Okoliczność ta w sposób obiektywny wpływała na czas trwania postępowań w 2020 r. Zauważyć należy przy tym, że polepszeniu uległ stopień opanowania wpływu (...) w 2020 r.*

(akta kontroli str. 3100, 4533)

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa SR odnoszącymi się do istotnego wzrostu czasu trwania postępowań w kategorii spraw GC z 13,6 miesiący w roku 2019 do 17,2

miesiący w 2020 (utrzymany w 2021 r. - 17,1 miesiący) i poprawy wskaźnika w 2022 r. (14,2 miesiący): W 2020 roku w stosunku do 2019 roku pogorszeniu uległ przeciętny czas trwania postępowania licząc od dnia pierwszej rejestracji do dnia zakończenia w danej instancji w sprawach kategorii GC (z 13,55 na 17,18) i był lepszy od średniego w kraju, który wynosił 17,57 miesiący. Jednocześnie wskazać należy, że w tym okresie polepszeniu uległ stopień opanowania wpływu z poziomu 129,06% do 130,02%. Dodać przy tym należy, że w 2019 r. wpłynęło ogółem 12596 spraw, zaś w 2020 r. wpływ był na poziomie 9419. Efekt zatem wydłużenia w 2020 r. czasu trwania postępowania wynika w pewnej mierze z większego wpływu w roku wcześniejszym. Fakt skrócenia się w 2022 r. czasu trwania postępowań w znacznej mierze należy przypisać wprowadzonym zmianom ustawowym, których efektem była zmiana kognicji Wydziałów Gospodarczych. W szczególności dotyczy to kategorii spraw o odszkodowania z tytułu odpowiedzialności odszkodowawczej w szkodach komunikacyjnych z OC, które w przeważającej części zostały skierowane do Wydziałów Cywilnych.

(akta kontroli str. 3100, 4533-4534)

Wyjaśniając przyczyny skokowych zmian odnotowanych w liczbie spraw trwających powyżej 12 miesięcy w kategorii spraw:

- P – znaczący spadek (50,2%) w 2018 r. (147) w porównaniu z 2017 r. (295), wzrost w 2019 r. (171) w porównaniu z 2018 r., spadek w 2020 r. (121) w porównaniu z 2019 r., oraz wzrost w latach 2021 (167) i 2022 (187);
- RC – spadek w 2018 r. (80) w porównaniu z 2017 r. (122), wzrost w 2020 r. (97) w porównaniu z 2019 r. (75), wzrost w 2021 r. (130) w porównaniu z 2020 r.;
- Nsm – wzrost w 2018 r. (172) w porównaniu z 2017 r. (143), spadek w 2019 r. (133) w porównaniu z 2018 r., znaczący wzrost (49,6%) w 2021 r. (187) w porównaniu do 2020 r. (125), spadek w 2022 r. (141) w porównaniu do 2021 r. (187);

Prezes SR wyjaśnił: W przypadku kategorii sprawy P i U wpływ na długość trwania postępowań miał fakt przejściowych problemów kadrowych dotyczących IX Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Obserwowane były również wahania w zakresie wielkości wpływu, zwłaszcza w kategorii spraw P. Przykładowo w 2021 r. wpłynęły do SR 473 sprawy kategorii P, czyli mniej niż w roku 2020, kiedy wpływ zamknął się wartością 775 spraw (spadek o 302 sprawy, czyli o ponad 38%). W kategorii spraw RC zauważalna była tendencja wzrostowa spraw. Przykładowo zwiększeniu uległ wpływ spraw z 459 w 2020 roku do 527 spraw w 2021 roku (wzrost o 68 spraw). Powyższe przekłada się na długość trwania postępowań. W sprawach Nsm zwiększeniu uległ wpływ spraw z 1134 w 2020 roku do 1273 w 2021 roku (wzrost o 139 spraw). Nadto liczba etatów sędziowskich wynosiła 6 a obsada średniokresowa w 2021 roku wynosiła 4,65, co oznacza, iż zmalała, gdyż w roku 2020 wynosiła 5,02.

(akta kontroli str. 3100, 4534-4535)

W sprawie skokowych zmian wartości wskaźnika liczba spraw niezalatwionych w okresie powyżej 12 miesięcy w kategorii spraw P: 2018 r. - 213, 2019 r. – 244, 2020 r. - 324, 2021 r. – 384, 2022 r. – 285, Prezes SR wyjaśnił: w 2018 roku wpływ spraw P na obsadę wzrósł o 13%, załatwienia jednak znacznie spadły, co skutkowało 25% blisko wzrostem zaległości w tej kategorii. Podobnie niekorzystna tendencja wystąpiła w sprawach U, przy nieznacznym wzroście wpływu nastąpił znaczny spadek załatwień i wzrost pozostałości o blisko 10%. Sytuacja ta wymagała wyjaśnienia i przedsięwzięcie działań z zakresu nadzoru administracyjnego. Takie też działania zostały podjęte w ramach sprawowanego nadzoru wewnętrznego m.in. w stosunku do jednego z sędziów wdrożono program naprawczy.

(akta kontroli str. 3101, 4535-4536)

Odnosząc się do kwestii istotnego wzrostu (32,1%) liczby spraw niezalatwionych w okresie powyżej 12 miesięcy w kategorii spraw GC jaki miał miejsce w 2018 r. (1277) w stosunku do 2017 r. (967) i kolejnej większej zmiany jaką odnotowano w 2021 r. kiedy wskaźnik spadł z 1076 (2020 r.) do 517 (spadek o 52%) a w kolejnym roku (2022 r.) wynosił już 390, Prezes SR wyjaśnił: *Znaczny wzrost wpływu spraw do wydziałów gospodarczych skutkowało zwiększeniem wpływu, a co za tym idzie większą liczbą spraw niezalatwionych w okresie powyżej 12 miesięcy. Po wejściu w życie noweli (listopada 2019 r.) radykalnie zmniejszył się wpływ w Wydziałach Gospodarczych. Znaczne zwiększenie odsetka spraw trwających powyżej 12 miesięcy był przede wszystkim wynikiem bardzo dużego wpływu spraw do wydziałów gospodarczych procesowych. Celem zahamowania tego zjawiska została wprowadzona wspomniana wyżej nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, która w znacznej mierze odciążała Wydziały Gospodarcze. Efektem ogromnej ilości spraw procesowych jakie wpłynęły przed listopadem 2019 r. (wejście w życie nowelizacji) było zwiększenie się odsetka spraw trwających powyżej 12 miesięcy w kategorii GC. Wymaga jednocześnie podkreślenia, że poziom opanowania wpływu był bardzo wysoki. W roku 2020 r. wynosił 130,02%, a w 2021 r. wynosił 131,26%. Stąd też widoczny jest spadek tegoż wskaźnika za 2022 r.*

(akta kontroli str. 3101, 4536-4537)

Zgodnie z Informacjami rocznymi o działalności SR (2018-2022) jako najważniejsze propozycje działań, których realizacja wykracza poza kompetencje Prezesa SR wskazywano m.in.:

1. kwestie organizacyjne, w tym m.in. zaprzestanie delegacji sędziów do SO w ramach delegacji stałych lub jednodniowych; zaprzestanie delegacji referendarza do pracy w MS; po zakończeniu okresu pandemii - pozostawienie regulacji pozwalających na podejmowanie czynności na posiedzeniu niejawnym; przyznanie Prezesowi Sądu skutecznych środków umożliwiających nadzór nad Dyrektorem Sądu;
2. kwestie zarządzania kadrami, w tym m.in.:
  - skrócenie procesów prowadzących do zastąpienia sędziów i referendarzy, delegowanych albo zaprzestających pracy;
  - skrócenie procesów nominacyjnych sędziów; doprowadzenie do transparentności procesów nominacyjnych;
  - skrócenie czasu przydzielania zwolnionych etatów asystenckich do sądu – powierzenie tej kompetencji Prezesowi SA;
  - zwiększenie ilości etatów asystenckich, referendarskich;
  - opracowanie wspólnej dla całego kraju ścieżki rozwoju dla pracowników sekretariatu, ustalenie jasnych kryteriów awansu i podwyżek; stworzenie motywacyjnego systemu płac dla pracowników sekretariatu w zakresie wydajności i obecności w pracy;
  - zwiększenie kompetencji Prezesów SA w zakresie przenoszenia etatów sędziowskich, referendarskich i asystenckich w ramach apelacji;
  - powierzenie Prezesom SA nominacji Prezesów sądów rejonowych;
  - stworzenie transparentnego systemu przyznawania dodatków specjalnych przez Dyrektora Sądu;
3. inne kwestie, w tym m.in.: kompleksowe rozwiązanie problemu dostępności dowodu z opinii biegłego (kwestia kwalifikacji i wynagrodzenia według stawek rynkowych); zlikwidowanie Wydziałów Rejestru Zastawów przez podział kompetencji albo włączenie do Wydziałów KRS.

(akta kontroli str. 772-774, 872, 955-956, 1035-1036, 1151-1152)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2018-2023 Prezes SR - biorąc pod uwagę wymogi wynikające z zasady kaskadowania celów i zadań - określał cele, mierniki określające stopień realizacji celów i najważniejsze zadania w Planach działalności dla SR. Jednakże wystąpiły jednostkowe przypadki (w zakresie formułowania zadań) nieuwzględnienia indywidualnych uwarunkowań SR w Planach działalności dla SR. Najważniejsze zadania służące realizacji celów określone w Planach działalności SR zasadniczo nie ulegały zmianom. Prezes SR sprawował nadzór nad realizacją Planów działalności SR (wykorzystując w tym celu narzędzia zarządzania ryzykiem) i zarządzał ryzykiem adekwatnie do przyznanych kompetencji. Proces zarządzania ryzykiem był należycie dokumentowany. Prezes SR wykorzystywał uprawnienia i obowiązki w zakresie sprawowanego wewnętrznego nadzoru administracyjnego nad SR do diagnozy problemów i barier w zakresie zapewnienia sprawnego działania SR i/lub reagował na te problemy. Działania Prezesa SR dotyczące określania kierunków działań naprawczych i przypisania im odpowiednich środków zaradczych powiązane były z danymi statystycznymi obrazującymi sprawność postępowań sądowych w SR.

OBSZAR

2. Organizacja sądów powszechnych i zarządzanie zasobami tych sądów.

Opis stanu
faktycznego

2.1. W okresie 1 stycznia 2018 r. – 30 czerwca 2023 r. właściwość miejscowa SR nie ulegała zmianom⁶⁰.

(akta kontroli str. 2113-2116)

Struktura organizacyjna SR (opisana szczegółowo w punkcie 1.1 niniejszego wystąpienia) w kontrolowanym okresie nie uległa zmianie.

(akta kontroli str. 2113, 2119-2220)

Prezes SR nie inicjował w kontrolowanym okresie zmian organizacyjnych w SR.

(akta kontroli str. 2113-2114, 2121)

W sprawie przyczyn ww. stanu rzeczy Prezes SR wyjaśnił iż: *Przyczyną niewystępowania przez Prezesa z wnioskami o zmiany organizacyjne w SR była pozytywna ocena struktury organizacyjnej SR w kontrolowanym okresie dostosowana, według oceny Prezesa SR, do jego aktualnych na badany czas celów i zadań. Działania monitorujące funkcjonowanie i organizację Sądu, ukierunkowane na zapewnienie adekwatności struktury organizacyjnej Sądu do jego aktualnych celów i zadań, są prowadzone permanentnie. (...) Elementem wpływającym na funkcjonowanie jednostki są niewątpliwie absencje, z których część ma charakter długotrwały, jednakże stan ten nie powoduje konieczności dokonywania zmian organizacyjnych innych, aniżeli ewentualne przemieszczenia kadrowe.*

(akta kontroli str. 2178, 2186-2187)

Zgodnie z wyjaśnieniami Wiceprezesa SR Grzegorza Urbanika⁶¹: *W kontrolowanym okresie była sporządzana analiza dotycząca oceny struktur organizacyjnych SR, jej efektywności, adekwatności do zakresu realizowanych zadań w związku z pismem*

⁶⁰ Obejmowała ona część miasta Szczecin w granicach przebiegających od punktu przecięcia się obwodnicy kolejowej przy ul. Floriana Krygiera z lewym brzegiem Odry Zachodniej, wzdłuż zewnętrznego obrzeża nasypu torowiska obwodnicy kolejowej do ul. Jagiellońskiej, wewnętrznym obrzeżem nasypu torowiska obwodnicy kolejowej, wraz z dworcem PKP Niebuszewo, do wiaduktu kolejowego na ul. Szczanieckiej, osią jezdni ul. Szczanieckiej do ul. 1 Maja, osią jezdni ul. 1 Maja do ul. Nocznickiego, osiami jezdni ul. Nocznickiego, Firlika i Łady do ul. Szarotki, w linii prostej będącej przedłużeniem osi jezdni ul. Szarotki do lewego brzegu Odry Zachodniej i lewym brzegiem Odry Zachodniej do jego przecięcia z ul. Floriana Krygiera.

⁶¹ Dalej: Wiceprezes.

Ministerstwa Sprawiedliwości z 13 października 2021 r. DKO-V.5000.77.2021, przy którym Prezesowi SR doręczono wniosek Prezesa SO w Szczecinie o zmianę właściwości sądów rejonowych w Szczecinie.

(akta kontroli str. 2113, 2119, 2144-2151)

Rozkład terytorialny spraw wpływających do SR z podziałem na gminy, z których obszaru wpływały (sprawy wg miejsca pochodzenia) w latach 2018-2022⁶² kształtował się następująco:

- a) sprawy cywilne: wpływ z obszaru Gminy Szczecin – ogółem 73 146, a z innych gmin⁶³ – ogółem 11 343;
- b) sprawy karne i wykroczeniowe: wpływ z obszaru Gminy Szczecin – ogółem 53 909, a z innych gmin – ogółem 1 468;
- c) sprawy rodzinne: wpływ z obszaru Gminy Szczecin – ogółem 18 565, a z innych gmin – ogółem 523.

W pozostałych sprawach dane takie nie były zbierane⁶⁴.

(akta kontroli str. 2113, 2121, 2123-2143, 2153, 2156-2158)

2.2. Limit etatów na ostatni dzień roku i obsada średniokresowa w SR w poszczególnych latach badanego okresu 2018-2023 (do 30 czerwca) w poniższych grupach stanowisk kształtował się następująco:

- a) sędziowie – limit: rok 2018 i 2021 – 75, lata 2019-2020 – 76, lata 2022-2023 – 74; obsada: rok 2018 – 53,53, rok 2019 – 53,87, rok 2020 – 53,93, rok 2021 – 54,93, rok 2022 – 52,90, 2023 – 56,02,
- b) referendarze – limit: lata 2018-2020 – 21, rok 2021 – 22, lata 2022-2023 – 23; obsada: rok 2018 – 13,67, rok 2019 – 15,59, rok 2020 – 15,28, rok 2021 – 16,60, rok 2022 – 15,90, rok 2023 – 17,07,
- c) asystenci sędziów – limit: lata 2018-2019 – 25, rok 2020 – 26, rok 2021 – 27, lata 2022-2023 – 28; obsada: rok 2018 – 18,57, rok 2019 – 17,76, rok 2020 – 18,93, rok 2021 – 20,75, rok 2022 – 20,76, rok 2023 – 19,65,
- d) urzędnicy – limit: rok 2018 – 150,30, rok 2019 – 151,50, rok 2020 – 154, rok 2021 – 156, rok 2022 – 164,30, rok 2023 – 161,80; obsada: rok 2018 – 124,17, rok 2019 – 121,57, rok 2020 – 118,53, rok 2021 – 125,45, rok 2022 – 123,10, rok 2023 – 125,46,
- e) pracownicy obsługi – limit: lata 2018-2023 – 2; obsada: rok 2018 – 1,75, rok 2019 – 1,78, lata 2020-2023 – 2,
- f) kuratorzy – limit: rok 2018 – 33, rok 2019 – 32, lata 2020-2021 – 31, rok 2022 – 29, rok 2023 – 28; obsada: rok 2018 – 25,28, rok 2019 – 23,77, rok 2020 – 23,74, rok 2021 – 23,27, rok 2022 – 23,45, rok 2023 – 22,25.

Limit etatów sędziowskich ulegał nieznacznym zmianom w badanym okresie, podobnie w grupie referendarzy i asystentów sędziów choć w tych dwóch ostatnich grupach widoczna była niewielka tendencja rosnąca, z kolei w grupie kuratorów widoczna była tendencja spadkowa. W grupie urzędników limit rósł do 2022 r. Na relatywnie stabilnym poziomie utrzymał się on w grupie pracowników obsługi. Z kolei obsada średniokresowa podlegała wahaniom: od 52,90 do 56,02 w grupie sędziów, od 13,67 do 17,07 w grupie referendarzy, od 118,53 do 125,46 w grupie urzędników, od 1,75 do 2 w grupie pracowników obsługi oraz od 22,25 do 25,28 w grupie kuratorów.

⁶² Brak danych za I połowę 2023 r. – zgodnie z przyjętym system sprawozdawczym dane agregowane są na koniec roku.

⁶³W ankiecie wymieniona jest wyłącznie jedna nazwa gminy - Gmina Szczecin. W zakresie pozostałych gmin nie jest wskazywana ich nazwa a jedynie ogólne określenie „Inne”.

⁶⁴ Zgodnie z § 161 i 248 Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. MS z 2019 r. poz. 138 ze zm.).

(akta kontroli str. 1847-1852)

W kontrolowanym okresie w SR prowadzone były analizy obciążenia pracowników Wydziałów orzeczniczych I-XII w oparciu o autorski projekt Kierownika Oddziału Kadr. Analizy sporządzane były w ujęciu miesięcznym i rocznym w szczególności obejmującej m.in.: najniższy i najwyższy współczynnik obsad (wskazanie, gdzie wsparcie etatowe jest konieczne lub zdiagnozowania powodu zwiększenia obciążenia); obciążenia wokandami; obciążenia ilością korespondencji wysłanej w Wydziale; obciążenia ilością wprowadzonych do systemu czynności odnotowujących; obciążenia korespondencją przychodzącą; obciążenia wprowadzaniem (rejestracją) spraw w systemie Sędzia2; współczynnik wpływu spraw do Wydziału w stosunku do obsady średniokresowej orzeczników; współczynnik załatwienia orzeczników do wykonania w stosunku do obsady średniokresowej urzędników; dzienne obciążenie pracowników w badanym miesiącu oraz obciążenie ogółem na obsadę średniokresową.

W SR analizowane było także obciążenie pracowników Wydziałów XIII Gospodarczego KRS i XIV Gospodarczego Rejestru Zastawów, choć realizowane były w innych trybie, co jak wyjaśnił Prezes SR wynikało z innej specyfiki pracy (w tym wykorzystywanych przez nie innych systemów).

(akta kontroli str. 8, 10-12, 915, 990, 1103, 1654-1845, 2152, 2154-2155)

Prezes SR wyjaśnił, że: *Comiesięczna analiza obciążenia pracowników sekretariatów Wydziałów I – XII jest narzędziem, które pozwala na badanie potrzeb wsparcia kadrowego sekretariatu Wydziału, racjonalizację polityki kadrowej, a także – poprzez wyciągane z niej wnioski – sporządzania wniosków uzasadniających pozostawienie zwalnianego etatu (urzędnika i pracownika obsługi) w strukturze Sądu. Obciążenie pozostałych Wydziałów jest również badane, wszelkimi dostępnymi sposobami i wskaźnikami (...).*

(akta kontroli str. 8, 10-12, 2152, 2154-2155)

Prezes SR w latach 2018-2023 podejmował, w ramach swoich kompetencji, działania na rzecz zapewnienia obsady kadrowej dla potrzeb SR, w tym poprzez informowanie sądu zwierzchniego o zwalnianych etatach i wnioskowanie o ich pozostawienie w SR, oraz wnioskowanie o przyznanie dodatkowych etatów. Wnioski były uargumentowane w związku ze zidentyfikowanymi potrzebami kadrowymi SR.

W analizowanym okresie złożono łącznie 63 wnioski o pozostawienie etatów asystentów sędziego, urzędniczych i pracowników obsługi w strukturze SR w tym: w roku 2018 – 11, 2019 – 18, 2020 – 12, 2021 – cztery, 2022 – osiem, 2023 - dziesięć. Łącznie zwolniono od 2018 do 2023 r.: 101,5 etatów urzędniczych, 23 etaty asystenta sędziego i cztery etaty pracowników obsługi. W strukturze pozostawiono: 98,5 etatów urzędniczych (trzy zostały przeniesione do innego sądu), cztery etaty pracowników obsługi, i 21 etatów asystentów sędziego (jeden wniosek dotyczący dwóch etatów oczekuje⁶⁵ na rozpatrzenie).

Ponadto Prezes SR czterokrotnie w kontrolowanym okresie wystąpił z wnioskami o wzmocnienie SR dodatkowymi etatami urzędniczymi i pracowników obsługi:

- a) w 2018 r. - wniosek o wzmocnienie SR 20 etatami urzędników sądowych oraz ośmioma etatami pracowników obsługi;
- b) w 2019 r. – wniosek o wzmocnienie SR dodatkowym etatem urzędnika;
- c) w 2021 r. - wniosek o wzmocnienie SR 11 dodatkowymi etatami urzędników sądowych oraz ośmioma etatami pracowników obsługi;
- d) w 2022 r. - wniosek o wzmocnienie SR dziesięcioma dodatkowymi etatami urzędników sądowych oraz ośmioma etatami pracowników obsługi.

⁶⁵ Informacja według stanu na 29 września 2023 r.

W 2023 r. wystąpił jeden przypadek zwolnienia stanowiska referendarza sądowego, o którym Prezes SR poinformował Sąd zwierzchni zwracając się z umotywowaną prośbą o przydzielenie zwolnionego etatu (MS pozytywnie ustosunkował się do wniosku). Ponadto w 2021 r. złożono trzy wnioski o przesunięcie z innych jednostek apelacji szczecińskiej do SR etatów referendarskich bądź przydzielenie dwóch nowych etatów referendarskich (MS nie uwzględnił wniosków). Poza tym w 2018 r. przyznano dwa nowe etaty referendarskie, na skutek złożonego w 2017 r. wniosku Prezes SR. W latach 2018-2020 i 2022 r., wnioski o przesunięcie lub przydzielenie nowych etatów referendarskich nie były przedkładane.

Prezes SR w 2023 r. zwrócił się z wnioskiem o pozostawienie zwolnionego etatu asesorskiego w strukturze SR (asesor został przeniesiony decyzją MS do orzekania w innym sądzie rejonowym). MS przekształcił przedmiotowe stanowisko asesorskie w stanowisko sędziowskie i przydzielił je do SR. W okresie 2018-2023 r. Prezes SR nie składał innych wniosków o pozostawienie w strukturze SR zwalnianych stanowisk asesorskich, nie przedkładano także informacji o zwalnianych stanowiskach, gdyż przypadki takie nie miały miejsca. Ponadto w latach 2018-2023 nie wnioskowano o przyznanie dodatkowych etatów asesorskich. MS, bez wniosku ze strony Prezes SR, przekształcił dwa zwolnione stanowiska sędziowskie (jeden etat w 2019 i jeden w 2022 r.) w asesorskie przyznając je na potrzeby SR.

W okresie objętym kontrolą złożono łącznie 14 wniosków o pozostawienie zwolnionych etatów sędziowskich w strukturze SR, w tym w roku: 2019 – dziewięć, 2020 – dwa, 2021 – jeden, 2022 – dwa. W rezultacie przyznano łącznie dziewięć stanowisk sędziowskich, w tym w 2019 r. – osiem, 2020 – jeden, i dwa asesorskie (przekształcone z sędziowskich). Ponadto w 2019 r. i 2020 r. MS przydzielił po dodatkowym etacie sędziowskim do SR bez wniosku składanego ze strony Prezes SR.

(akta kontroli str. 2749-2770)

Procedura⁶⁶ zakończona decyzją MS w przedmiocie pozostawienia (lub nie) zwolnionego stanowiska sędziego SR w strukturze tego Sądu trwała od 8 do 126 dni. Analogiczna procedura⁶⁷ w przypadku zwalnianych stanowisk asystenta sędziego trwała od 12 do 67 dni.

(akta kontroli str. 2215, 2771)

Prezes SR nie podejmował działań na rzecz uzyskania czasowego wsparcia kadrowego w ramach delegowania z innych sądów sędziów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów.

(akta kontroli str. 1871, 1875)

W kontrolowanym okresie miało miejsce jedenaście⁶⁸ przypadków delegowania sędziów do SO w Szczecinie, i jeden przypadek delegowania referendarza sądowego⁶⁹ do MS. Okres na jaki oddelegowano wynosił od kilku miesięcy do kilku lat, w czterech przypadkach - trwa nadal.

⁶⁶ Badaniem objęto 12 wniosków o pozostawienie zwalnianego stanowiska sędziego w strukturze SR, z wyłączeniem wniosków w rezultacie rozpatrzenia których podjęta została decyzja o przekształceniu stanowiska sędziego w stanowisko asesorskie.

⁶⁷ Badanie przeprowadzono na próbie 12 przypadków zwolnienia stanowiska asystenta sędziego.

⁶⁸ W tym: trzy – z Wydziału I Cywilnego (okres na jaki delegowano: od 22 grudnia 2018 r. do 9 czerwca 2019 r.; od 20 października 2017 r. do 9 czerwca 2019 r.; od 21 marca 2022 r. do chwili obecnej); dwa – z Wydziału IV Karnego (okres na jaki delegowano: od 20 marca 2017 r. do 9 czerwca 2019 r.; od 1 września 2017 r. do 25 listopada 2020 r.) i Wydziału X Gospodarczego (okres na jaki delegowano: od 1 grudnia 2016 r. do 30 lipca 2020 r. i od 1 czerwca 2023 r. do chwili obecnej); jeden – z Wydziału III Cywilnego (okres na jaki delegowano: od 1 lutego 2020 r. do 25 stycznia 2021 r.), Wydziału V Karnego (okres na jaki delegowano: od 1 sierpnia 2019 r. do chwili obecnej), XI Gospodarczego (okres na jaki delegowano: od 15 sierpnia 2021 r. do 7 marca 2022 r.), Wydziału XII Gospodarczego (okres na jaki delegowano: od 16 kwietnia 2018 r. do 2 marca 2022 r.).

⁶⁹ Z XIII Wydziału Gospodarczego KRS (okres na jaki delegowano: od 1 listopada 2015 r. do chwili obecnej).

(akta kontroli str. 2173, 2175-2176)

Wyjaśniając jakie skutki dla funkcjonowania SR miały delegacje, Prezes SR wskazał, iż w jego ocenie *delegacje sędziów i referendarzy sądowych miały ujemny wpływ na funkcjonowanie SR z uwagi na wielomiesięczne (czasami wieloletnie) osłabienie kadrowe jednostki spowodowane blokowaniem etatu przez orzecznika wykonującego zadania w innej jednostce. Dodatkowym aspektem jest konieczność rozłosowania (w całości bądź w części) referatu osoby, która została delegowana.*

(akta kontroli str. 2173-2176)

W sprawie dokonywania w badanym okresie przez Prezesa SR podziału czynności na podstawie art. 22a Pusp poprzez określanie sposobu uczestnictwa sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych w przydziale spraw, ich specjalizacji, zakresu obowiązków Wiceprezes SR wyjaśnił, iż: *przydział sędziów do danego pionu zawsze poprzedzony był kryterium zapewnienia sprawności postępowań sądowych.* Z wyjaśnień Wiceprezesa SR wynikało, że w badanym okresie nie podejmowano decyzji o czasowym wstrzymaniu wpływu na podstawie art. 47a § 5⁷⁰ Pusp.

(akta kontroli str. 1871, 1875)

W latach 2018-2023 miały miejsce przypadki przydziału czynności/zmiany podziału czynności sędziów i referendarzy sądowych. Ogółem Prezes SR złożył 15 wniosków do Prezesa SO, które zostały pozytywnie zaopiniowane przez Kolegium SO. Przypadki te wynikały przykładowo z: zaobserwowanego spadku załatwalności na obsadę średniookresową; mianowania nowego sędziego; zmiany pełnionych funkcji przez sędziów; chęci równego obciążenia pracą; ilości skarg administracyjnych na działalność niektórych Wydziałów SR; wzmożonego napływu spraw i związanych z tym zaległości; konieczności wsparcia kadrowego niektórych pionów orzecznich np. z uwagi na długotrwałą nieobecność orzecznika.

(akta kontroli str. 1871, 1886-2043)

Z wyjaśnień Wiceprezesa SR wynikało, że zapewnienie sędziom wsparcia osobowego jest przedmiotem uwagi w ramach sprawowanego wewnętrznego nadzoru administracyjnego, uwzględniane są potrzeby zapewnienia wsparcia zarówno ze strony asystentów sędziów, jak i kadry urzędniczej. Wiceprezes SR podkreślił jednak utrzymujące się na przestrzeni lat negatywne zjawisko fluktuacji ww. kadr wspierających sędziów, wynikające z presji ekonomicznej (niskie wynagrodzenie). W powyższym zakresie Wiceprezes SR wskazał także na konieczność podejmowania niezwłocznych działań związanych z zapelnieniem zwolnionych etatów, obwarowane długotrwałymi procedurami. Podkreślił, że utrzymujący się przez znaczny okres brak obsady stanowisk wpływa w sposób znaczący negatywnie na funkcjonowanie Sądu.

(akta kontroli str. 1871, 1873-1874)

Poziom średniego wynagrodzenia na stanowiskach wspierających pion orzecznicy tj. asystentów sędziów i urzędników sądowych kształtował się w SR w okresie 2018-2022 następująco:

- asystent sędziego: 2018 r.: 4 465,64 zł, 2019 r.: 5 729,62 zł, 2020 r.: 5 500,13 zł, 2021 r.: 6 194,47 zł, 2022 r.: 6 118,66 zł;
- urzędnik sądowy: 2018 r.: 4 363,13 zł, 2019 r.: 4 719,78 zł, 2020 r.: 5 474,91 zł, 2021 r.: 6 057,26 zł, 2022 r.: 6 047,83 zł.

Dla porównania, średnie wynagrodzenie w grupie innych pracowników wynosiło: w roku 2018: 3 630,00 zł; 2019: 3 872,45 zł; 2020: 4 412,96 zł; 2021: 5 346,49 zł; 2022: 5 397,67 zł.

---

⁷⁰ W razie przydzielenia sprawy wymagającej nadzwyczajnego nakładu pracy, sędzia sprawozdawca może zwrócić się do Prezesa Sądu z wnioskiem o wstrzymanie przydziału kolejnych spraw na czas określony.

Średnie wynagrodzenie asystentów sędziego i urzędników sądowych kształtowało się w latach 2018-2021⁷¹ powyżej przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej dla województwa zachodniopomorskiego⁷². Według obwieszczenia Prezesa GUS to ostatnie wynosiło bowiem dla poszczególnych lat⁷³: 2018 r.: 4 155,94 zł; 2019 r.: 4 479,46 zł; 2020 r.: 4 764,69 zł; 2021 r.: 5 202,47 zł, 2022 r.: 6 346,15 zł⁷⁴.

Przeciętne wynagrodzenie brutto w Szczecinie przewyższało średnią dla województwa: w 2018 r. o 13% i wynosiło 5 007,48 zł, w 2019 r. o 13,4% i wynosiło 5 408,91 zł, w 2020 r. o 11,7% i wynosiło 5 695,84 zł, w 2021 r. o 12,5% i wynosiło 6 244,67 zł, w 2022 r. o 12,5% i wynosiło 6 943,84 zł.

(akta kontroli str. 2067, 2069, 2112, 4636-4644, 5079-5098)

W sprawie praktyki przydziału wsparcia przez asystentów sędziów Wiceprezes SR wyjaśnił: *Zasadniczym kryterium przydzielania przez Prezesa Sądu asystentów sędziów do poszczególnych Wydziałów jest ocena obciążenia sędziów danej jednostki. Priorytetem jest bowiem, aby sędziowie, w miarę obiektywnych możliwości, byli w sposób równomierny obciążeni pracą. Prezes Sądu ma również na uwadze na ile skierowanie asystenta sędziego do danego Wydziału usprawni orzecznictwo.* Zaznaczył przy tym, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, skonkretyzowanie zasad tej współpracy leży w gestii Przewodniczących Wydziałów, którzy ustalają je w porozumieniu z sędziami; wyjątki od przyjętych zasad są wdrażane w miarę potrzeb w szczególności w sprawach wymagających wyjątkowo nakładu pracy np. konieczność sprawdzenia pod kątem formalnym zgłoszeń wierzytelności w przypadku jednej z największych upadłości w Polsce.

(akta kontroli str. 1871, 1874)

W latach 2018-2023 w ramach sprawowanego nadzoru Prezes SR dokonywał bieżącej kontroli w zakresie prawidłowości przydziału spraw do referatów sędziego w systemie SLSP.

(akta kontroli str. 832-835, 916-918, 990-992, 1104-1106, 1871, 1875, 2044-2062)

Z wyjaśnień Prezesa SR wynikało, że działania takie prowadzone były stale, w tym w ramach comiesięczny analiz sprawozdań statystycznych i ich omawianie z Przewodniczącymi Wydziałów. Prezes SR zauważył przy tym, że: *Na rozmiar referatu sędziego wpływa nie tylko ilość wylosowanych spraw czy ich ciężar gatunkowy, ale również metodyka pracy poszczególnych orzeczników, czy liczba pism wpływających do procedowanych spraw. Obserwowane są różnice w rozmiarach referatów, jednakże każdorazowo analizie podlega nie tylko ilość spraw przydzielonych przez SLPS, ale również załatwialność czy ilość sporządzonych uzasadnień.* W ocenie Prezesa SR największe dysproporcje występowały w jednym z Wydziałów Gospodarczych (Wydział XII), co było wynikiem kilkuletniego funkcjonowania w ograniczonym składzie osobowym. Prezes SR zwrócił także uwagę, że *znacznym obciążeniem dla sędziów pełniących funkcję Zastępcy Przewodniczącego Wydziału jest długotrwała nieobecność Przewodniczącego Wydziału albowiem Zastępcy Przewodniczących uczestniczą w udziale we wpływie*

⁷¹ Prezes GUS nie wydał jeszcze obwieszczenia o przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu brutto w województwie zachodniopomorskim w 2022 r.

⁷² Dane za rok 2022 porównywano do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej za rok 2022 (dane ogółem).

⁷³ Prezes GUS ogłasza do końca IV kwartału każdego roku, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej Monitor Polski, w drodze obwieszczenia, wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w województwach za ubiegły rok. Zatem brak stosownego obwieszczenia dot. danych z roku 2022.

⁷⁴ W roku 2022 r. z uwagi na brak Obwieszczenia Prezesa GUS w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w województwie, odniesiono się do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej za rok 2022 (dane ogółem).

w rozmiarze 90% i nie ma uregulowania pozwalającego na obniżenie tego wskaźnika w sytuacji, gdy na kilka miesięcy Zastępca przejmuje obowiązki Przewodniczącego Wydziału. Sposobem reakcji na występujące różnice w obciążeniu sędziów było - wedle przedłożonych wyjaśnień - przydzielanie sędziom najbardziej obciążonym, zwiększonego poziomu czasu współpracy z asystentem sędziego.

Z przedłożonych wyjaśnień wynikało, że w badanym okresie odnotowano jedynie nieliczne zastrzeżenia sędziów dotyczące sposobu działania systemu SLPS, i w takich przypadkach podejmowano ich analizę i konsultacje za pośrednictwem Helpdesk. Przypadek taki odnotowano m.in. w 2023 r. (sędzia wniósł o wstrzymanie wpływu spraw na okres 3-miesiący, lecz po jego analizie przez przewodniczącego wydziału i wiceprezesa sądu nadzorującego właściwy pion orzecznicy, wniosek nie został uwzględniony, a odwołanie zostało oddalone przez Kolegium SO).

(akta kontroli str. 2178, 2187-2189)

W SR – zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa SR – stosowano specjalizację sędziów i w szczególnych sytuacjach uznaje się to rozwiązanie za sprzyjające sprawności działania.

(akta kontroli str. 2177, 5068-5071)

Wiceprezes SR wyjaśniając czy w jego ocenie ilość spraw w referacie sędziego była optymalna albo co najmniej w racjonalnym stopniu zapewniła sędziom możliwość jej rozpatrzenia wskazał: *Na przestrzeni badanego okresu ilość spraw w referatach sędziów w poszczególnych Wydziałach ulegała zmianom. Zwiększona ilość spraw wynikała np. ze zwiększonego wpływu w poszczególnych kategoriach spraw (sprawy o rozliczenie kosztów najmu pojazdu zastępczego w Wydziałach Gospodarczych, czy też wniosków o ogłoszenie upadłości tzw. konsumenckich), a także z niewystarczającej w danym okresie obsady sędziowskiej. W sposób istotny na obciążenie sędziów wpływały również długotrwałe nieobecności innych orzeczników, które wynikały z różnych przyczyn, głównie zdrowotnych. Wskazane wyżej przypadki w sposób negatywny wpływały na sprawność postępowań. Powstałe zaległości z okresów niewystarczającej obsady danego Wydziału oddziałują w sposób długotrwały na sprawność postępowań. Sędziowie z najdłuższym stażem obciążeni są szeregiem tzw. spraw starych. Przy wprowadzonej zaś zasadzie niezmienności składu sędziowskiego nie ma możliwości na przekazanie części tych spraw nowym orzecznikom.*

(akta kontroli str. 1871, 1874-1875)

W okresie objętym kontrolą był stosowany mechanizm przenoszenia sędziów SR między Wydziałami tego Sądu (sześć przypadków⁷⁵). Przenoszenie sędziów między Wydziałami każdorazowo spowodowane było dokonywaną analizą obciążenia poszczególnych Wydziałów, zmianami w zakresie poziomu wpływu, ale również w konsekwencji zmiany obowiązujących przepisów skutkującej przekazaniem części spraw rozpoznawanych w pionie gospodarczym do pionu cywilnego, czy zwiększeniem kognicji referendarza powodującym możliwość przekazania referendarzowi zadań zastrzeżonych wcześniej dla sędziego i jednocześnie przesunięcie sędziego do Wydziału, w którym konieczne było zwiększenie obsady sędziowskiej.

(akta kontroli str. 2178, 2189-2190)

---

⁷⁵ W 2018 r. przeniesiono sędziego z Wydziału X Gospodarczego do Wydziału XI Gospodarczego, w 2019 r. - sędziego z Wydziału III Cywilnego do Wydziału I Cywilnego, w 2021 r. - sędziego z Wydziału IX Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do Wydziału X Gospodarczego, oraz sędziego z Wydziału IX Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do Wydziału XII Gospodarczego, w 2022 r. - sędziego z Wydziału IX Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do Wydziału I Cywilnego, i w 2023 r. - sędziego z Wydziału XII Gospodarczego do Wydziału I Cywilnego.

Sędziowie, asesorzy sądowi, referendarze sądowi i pozostali pracownicy SR mieli zapewniony dostęp do oferty szkoleniowej oferowanej przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury⁷⁶ za pośrednictwem Platformy Szkoleniowej KSSiP. Dodatkowo KSSiP wysyłała programy szkoleń i informacje o terminach rekrutacji, które pracownicy Oddziału Kadr przesyłali do wszystkich właściwych komórek. Corocznie osoby te mogły zgłosić swoje potrzeby szkoleniowe KSSiP za pośrednictwem ankiet przesyłanych do Sądu Apelacyjnego w Szczecinie. Harmonogramy działalności szkoleniowej dodatkowo publikowano też na stronie internetowej KSSiP.

Wyjaśniając czy oferowane w ramach KSSiP szkolenia odpowiadały zgłaszanym potrzebom, Prezes SR wskazał: *Oferowane szkolenia w większości odpowiadają zgłaszanym potrzebom, jednakże nie zawsze oferowana liczba uczestników pozwala na udział w szkoleniu. Zgłoszenia dotyczą całej Polski, liczba miejsc na szkolenie jest przyznawana na poszczególne apelacje (...).*

(akta kontroli str. 8-10, 342-559, 2177, 2184, 2773, 2778)

W sprawie działań podejmowanych na rzecz zapewnienia sędziom, referendarzom sądowym, asystentom sędziego możliwości doskonalenia zawodowego innego niż szkolenia centralne realizowane w KSSiP, Prezes SR wyjaśnił, iż: *Z uwagi na realizację zadań Sądu lub obowiązek podnoszenia kwalifikacji zawodowych w indywidualnych przypadkach istnieje możliwość sfinansowania przez Sąd organizacji szkolenia lub uczestnictwa w szkoleniu pracownika lub pracowników po złożeniu przez Wnioskodawcę wniosku o wydatkowanie środków publicznych na ten cel, analizie potrzeb i środków finansowych. (...) W ramach środków posiadanych przez Sąd, umożliwia się pracownikom uczestnictwo w szkoleniach. Ma to szczególnie miejsce przy zmianie przepisów, jak również w sytuacjach szkoleń, które posiadają szczególny walor specjalizacyjny dla orzeczników (...) W SR nie obowiązują wewnętrzne regulacje, dotyczące refundacji kosztów udziału w szkoleniach organizowanych przez inny podmiot niż KSSiP. (...) Z wyjaśnień wynikało także, iż sędziowie korzystają głównie ze szkoleń organizowanych przez KSSiP, jednakże w sytuacji gdy KSSiP nie oferuje szkolenia w zakresie jakim zainteresowany jest sędzia, asesor, referendarz, asystent bądź kurator sądowy, wniosek jest opiniowany pozytywnie. Jak podano, Prezes SR regularnie wnioskuje również (ustnie) do Prezesa SO w Szczecinie o przeprowadzanie szkoleń dla wszystkich sądów Okręgu z uwagi na bardzo złe skomunikowanie Szczecina z ośrodkami szkoleniowymi KSSiP.*

(akta kontroli str. 8-10, 2177, 2184, 2773, 2778-2779)

Prezes SR określał⁷⁷ corocznie w kontrolowanym okresie w formie pisemnej (za wyjątkiem roku 2020 r. kiedy miało to charakter ustny⁷⁸) potrzeby SR konieczne dla zapewnienia warunków prawidłowego funkcjonowania i sprawnego wykonania zadań przez Sąd (art. 22 § 1 pkt 1 lit. aa Pusp), wskazując na następujące potrzeby:

1. zwiększenie wynagrodzenia urzędników, uzależnienie wynagrodzeń od jakości i efektywności pracy, poprawę jakości i efektywności pracy urzędników;
2. zapewnienie obsady urzędniczej Wydziałów pozwalającej na wykonywanie zarządzeń w terminie trzech dni;
3. zwiększenie ilości etatów urzędniczych i działania zmierzające do przekształcenia etatów urzędniczych w asystenckie;

⁷⁶ Dalej: KSSiP.

⁷⁷ Co poprzedzało wystosowanie przez Prezesa pism do Przewodniczących Wydziałów z prośbą o zgłaszanie potrzeb.

⁷⁸ Jak wyjaśnił Prezes SR: Obowiązujące przepisy nie nakładają na Prezesa Sądu obowiązku stosowania formy pisemnej dla wykonania tego obowiązku.

4. zapewnienie odpowiedniego wyposażenia sekretariatów Wydziałów, w tym usprawnienie zasad wymiany zużytych tonerów;
5. organizację sprawnego brakowania akt i umożliwienie Wydziałom i Oddziałom płynnego przekazywania akt i dokumentacji do archiwum;
6. przeprowadzanie remontu dachu oraz bieżących remontów w budynkach wykorzystywanych na potrzeby SR, zamontowanie klimatyzacji w salach rozpraw oraz zapewnienie nowego umeblowania w pomieszczeniach zajmowanych przez Służby Kuratorskie I, II i III przy SR;
7. zapewnienie wyposażenia budynków SR w infrastrukturę niezbędną dla osób o podwyższonych potrzebach;
8. poprawę warunków pracy sędziów, referendarzy, asystentów oraz wszystkich pracowników, prowadzącą do zwiększenia efektywności pracy;
9. prowadzenie gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem w sposób zapewniający utrzymanie bieżącej działalności sądu;
10. zwiększenie stopnia informatyzacji Sądu, w tym stała wymiana zużytego sprzętu komputerowego;
11. zapewnienie dostępu do aktualnego oprogramowania komputerowego usprawniającego pracę sędziów referendarzy, asystentów oraz sekretariatów Sądu;
12. organizowanie szkoleń stacjonarnych dla pracowników sądu w zależności od zgłaszanych potrzeb;
13. zwiększenie ilości pomieszczeń i przedsięwzięcie działań zmierzających do usytuowania wszystkich Wydziałów SR w jednym budynku.

(akta kontroli str. 560-598, 2152, 2155-2156)

Ustosunkowując się do kwestii czy podjęto działania w celu zabezpieczenia zasobów (w tym finansowych) do wdrożenia najważniejszych zadań służących realizacji celów wskazanych w Planach działalności dla Sądu na lata 2018-2023, Dyrektor SR poinformował, iż wszystkie zaplanowane wydatki (zakup tonerów, sfinansowanie wynagrodzeń, zakup mebli, sprzętów i urządzeń biurowych, przeprowadzanie remontów, zakup sprzętów i akcesoriów komputerowych, programów i licencji) zostały zrealizowane w ramach posiadanych planów finansowych.

(akta kontroli str. 2795-2803)

W SR podejmowano w latach 2018-2022 działania na rzecz usprawnienia obsługi interesantów poprzez m.in. udostępnianie Ankiety Oceny Satysfakcji Interesanta. Przedmiotem oceny był m.in.: sposób załatwienia sprawy.⁷⁹

(akta kontroli str. 1872, 1875-1876, 285-341)

Liczba obsłużonych w SR interesantów i złożonych ankiet na BOI wynosiła odpowiednio:

- w 2018 roku - 46 681 i 125 szt.;
- w 2019 roku - 46 681 i 85 szt.;
- w 2020 roku - 11 463 i 27 szt. Biletomat od kwietnia 2020 r. do lipca 2021 r. z uwagi na epidemię był wyłączony przez SO w Szczecinie. We wskazanym okresie BOI było zamknięte z uwagi na stan epidemii, a informacje były udzielane jedynie telefonicznie i za pośrednictwem poczty elektronicznej;
- w 2021 roku od lipca - 13 438 i 83 szt.;
- w 2022 roku - 42 317 i 195 szt.

(akta kontroli str. 1872, 1875-1876)

⁷⁹ M.in. czy osoba zajmująca się obsługą okazała pomoc, cierpliwość, poświęciła odpowiednią ilość czasu na załatwienie sprawy, czy używała jasnego i zrozumiałego języka, czy udzieliła jasnych i wyczerpujących odpowiedzi wyjaśniających wątpliwości, wskazała jakie dokumenty należy przygotować i gdzie je złożyć.

Odnosząc się do niskiej zwrotności ankiet, w stosunku liczby interesantów, Prezes Sądu wskazał na przyczyny tego stanu, do których zaliczył brak czasu bądź woli wypełnienia ankiety przez interesantów, jak również powtarzalność interesantów (osoby mające wielokrotnie styczność z BOI). Wśród podejmowanych działań zaradczych wskazano na udostępnianie ankiet w różnych miejscach na terenie Sądu (m.in. przy okienku obsługi, w czytelni akt), informowanie o możliwości wypełnienia ankiety przez pracowników obsługujących interesantów, możliwość wypełnienia ankiety drogą elektroniczną (umieszczona na stronie internetowej). Prezes SR wskazał: *stosowany w SR sposób eksponowania ankiet uważam za odpowiedni, intensywny, dostępny i pozwalający na nieskrępowane wyrażenie opinii przez interesanta, jednakże z uwagi na dobrowolność skorzystania z ww. uprawnienia o wyniku, poza aktywnością pracowników BOI w tym zakresie, decyduje wyłącznie wola osób korzystających z biura.*

(akta kontroli str. 1872, 1875-1876, 2177, 2180-2181)

W sprawie wykorzystania przez kierownictwo SR w praktyce wskazywanych przez ankietowanych sugestii dotyczących funkcjonowania BOI Wiceprezes SR wyjaśnił, że poprawiono opisy stanowisk, przestawiono biletomat w bardziej widoczne miejsce, zamontowano poręczę przy wejściu do pomieszczenia BOI, zamontowano system mierzący poziom pyłów szkodliwych dla zdrowia.

(akta kontroli str. 1872, 1876)

Z wyjaśnień Prezesa SR wynikało nadto, iż poza udostępnianiem ankiet oceny satysfakcji interesanta, podejmowane były w kontrolowanym okresie w SR jeszcze inne działania na rzecz usprawnienia obsługi interesantów oraz budowania pozytywnego wizerunku zaufania do sądownictwa i zaufania do wymiaru sprawiedliwości, a mianowicie:

- bezpośrednia i telefoniczna obsługa interesantów przez Prezesa i Wiceprezesów SR oraz Przewodniczących Wydziałów;
- dbałość o należyte przygotowanie osób zajmujących się obsługą interesantów: wszyscy pracownicy BOI uczestniczyli w cyklu szkoleń organizowanych w ramach wdrożenia Standardów Obsług Interesanta⁸⁰;
- w 2022 r. SR został objęty audytem dotyczącym osób z niepełnosprawnościami „Zapewnienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości osobom z niepełnosprawnościami”⁸¹; dodatkowo SR dobrowolnie poddał się audytowi przeprowadzonemu przez Koło Naukowe Prolepsis Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, którego przedmiotem była ocena „Zapewnienia dostępności do wymiaru sprawiedliwości osobom ze szczególnymi potrzebami”;
- powołano pełnomocnika SR ds. kontaktów z dziećmi;
- promowano działalność mediatorów: w związku z obchodzonym corocznym Międzynarodowym Dniem Mediacji oraz Tygodniem Mediacji w SR organizowany jest dyżur pełniony przez mediatora wpisanego na listę SO w Szczecinie, którego celem jest podwyższenie świadomości społeczeństwa o możliwości skorzystania z mediacji ukierunkowanej na ugodowe rozwiązanie sporu. BOI oraz Wydziały otrzymują harmonogram dyżurów mediatorów w celu udzielenia informacji zainteresowanym, poprzez ich rozmieszczenie na tablicach informacyjnych i w sekretariatach;

⁸⁰ Uczestniczyli też w „Warsztatach dla pracowników obsługujących interesantów z nowego modelu komunikacji i zarządzania w obszarze obsługi interesanta w sądownictwie powszechnym” oraz w szkoleniu „Zapewnienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla osób z niepełnosprawnościami”.

⁸¹ Audyt dotyczył dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej sądów powszechnych.

- współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie oraz innymi instytucjami w zakresie promowania pieczy zastępczej (w tym utworzenie zakładki dotyczącej tego zagadnienia na stronie internetowej SR);
- umieszczanie czytelnych i wyczerpujących informacji na stronie internetowej⁸² SR, dotyczących najczęściej pojawiających się problemów i pytań interesantów;
- w ramach podniesienia dostępności instytucji dla osób ze szczególnymi potrzebami, SR dokonał w 2022 r. zakupów: pętli indukcyjnej przenośnej z mikrofonem do BOI, biurka z elektryczną regulacją wysokości blatu do czytelni akt, lupy optycznej do czytelni akt, wózka inwalidzkiego dostosowanego do schodolazu, krzeseł ewakuacyjnych, defibrylatora AED;
- zawarto umowę na świadczenie usług tłumacza migowego on-line oraz umieszczono na stronie internetowej informację o działalności SR w języku migowym. W 2022 r. zainicjowano też starania ukierunkowane na zwiększenie ilości miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnością w strefie płatnego parkowania oraz dostosowanie istniejącego miejsca parkingowego dla osób z niepełnosprawnością, a także dostosowanie ścieżki dotykowej ułatwiającej odnalezienie wejścia do budynku oraz przejść dotykowych znaków ostrzegawczych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
(akta kontroli str. 2162-2165)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Prezes SR reagował, stosownie do posiadanych kompetencji, na występujące lub identyfikowane w SR problemy organizacyjne i kadrowe. Monitorował obciążenie referatów sędziów, a w przypadku wystąpienia dysproporcji diagnozował ich przyczyny i skutki, i w oparciu o wyniki diagnozy podejmował działania zaradcze. Prezes SR ustalał potrzeby szkoleniowe sędziów i innych pracowników podlegających jego zwierzchnictwu i w ramach posiadanych/dostępnych możliwości ułatwiał im zaspokojenie tych potrzeb. Prezes SR przedstawiał Dyrektorowi SR swoją ocenę potrzeb SR koniecznych dla zapewnienia warunków prawidłowego funkcjonowania i sprawnego wykonywania zadań przez SR, stosownie do § 32 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych. W SR podejmowano działania na rzecz usprawnienia obsługi interesantów oraz budowania pozytywnego wizerunku zaufania do sądownictwa i do wymiaru sprawiedliwości.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

⁸² Na stronie internetowej umieszczono m.in.: Katalog usług wraz z kartami usług dla interesantów; Wdrożenie Standardów Obsługi Interesanta; Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; Ankiety oceny satysfakcji interesanta; Informacje dla osób z niepełnosprawnościami; Informacje w przedmiocie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz nieodpłatnych mediacji; Informacje o programach pomocowych: SOS dla rodziny bezpłatna pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem; Informator dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie; Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie; Ośrodek pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem; Program pomocy postpenitencjarnej i Program pomocy osobom pozbawionym wolności.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, 27 listopada 2023 r.

Kontroler
Anna Jończyk
Starszy inspektor k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis